

Ministerstvo financií SR

**NÁRODNÝ PROGRAM REFORIEM
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
NA ROKY 2006 - 2008**

september 2005

OBSAH

I. ÚVOD	1
<i>Cieľ dokumentu z hľadiska procesov EÚ</i>	1
<i>Národný program reforiem a Národná lisabonská stratégia</i>	1
<i>Základný rámec a ciele NPR vyplývajúce z národnej lisabonskej stratégie</i>	2
<i>Hlavné princípy hospodárskej a sociálnej politiky SR do roku 2010</i>	3
<i>Environmentálne hľadisko politik NPR</i>	4
<i>NPR a programovanie fondov EÚ v rokoch 2007 – 2013</i>	4
<i>Úloha zainteresovaných</i>	5
II. MAKROEKONOMICKÁ POLITIKA	6
II.1 Základné ciele a princípy	6
II. 2. Súčasná situácia a strednodobá prognóza	8
III. POLITIKA ZAMESTNANOSTI	10
III.1 Moderná vzdelávacia politika	11
III. 2 Dosiachnutie vysokej miery zamestnanosti	13
III.3 Vyrovnanie sa s demografickými zmenami	16
III.4 Inkluzívny trh práce a inkluzívna spoločnosť	18
IV. MIKROEKONOMICKÁ POLITIKA	20
IV.1 Podnikateľské prostredie	20
<i>Vysoká vymožitelnosť práva</i>	20
<i>Verejné inštitúcie ako partner a nie bremeno</i>	21
<i>Efektívny prístup ku kapitálovému trhu pre všetky podniky</i>	22
<i>Kvalitná fyzická infraštruktúra a služby v sieťových odvetviach</i>	23
<i>Liberalizácia trhov</i>	24
IV.2 Veda, výskum a inovácie	24
<i>Výchova a podpora kvalitných vedcov</i>	26
<i>Výskum medzinárodnej kvality s adekvátnym prepojením na podnikateľskú sféru</i>	27
<i>Účinná verejná podpora podnikateľských aktivít zameraných na vývoj a inovácie</i>	28
IV.3 Informačná spoločnosť	29
<i>Informačná gramotnosť</i>	29
<i>Efektívna informatizácia verejnej správy</i>	30
<i>Široká dostupnosť internetu</i>	31
IV.4 Akčné plány vs. Integrované usmernenia	32
V. PRÍLOHY	33

I. Úvod

Cieľ dokumentu z hľadiska procesov EÚ

V marci 2005 rozhodli hlavy členských štátov na summite Európskej rady zdynamizovať lisabonský proces, ktorého cieľom je urobiť z Európskej únie do roku 2010 „najkonkurencieschopnejšiu a najdynamickejšiu znalostnú ekonomiku na svete, schopnú udržateľného hospodárskeho rastu, v ktorej bude viac a lepších pracovných miest a väčšia sociálna súdržnosť.“ Rozhodnutie bolo aj reakciou na neblahé výsledky „polčasového“ hodnotenia lisabonskej stratégie, ktoré predchádzalo summitu. Tie totiž jasne naznačovali, že hlavné ciele lisabonskej stratégie nebudú v stanovenom časovom horizonte úspešne dosiahnuté. S cieľom vyhnúť sa neúspechu prijala Európska rada niekoľko zásadných opatrení, ktoré čiastočne menia obsah, rovnako ako spôsob realizácie zámerov a cieľov lisabonskej stratégie.

Hlavnou obsahovou zmenou je väčší dôraz na implementáciu, čiastočné zúženie priorít stratégie a koncentrácia na ekonomickú oblasť: na rast a zamestnanosť.

Z hľadiska procesov sa zjednodušuje riadenie ako na úrovni Európskej únie, tak aj na úrovni členských štátov. Tieto zmeny zvyšujú zodpovednosť členských krajín, no zároveň im dávajú väčšiu voľnosť pri výbere najvhodnejšej stratégie a krokov na napĺňanie lisabonských cieľov. Európskej komisii bola delegovaná úloha koordinátora a facilitátora aktivít jednotlivých krajín a zároveň zodpovednosť za realizáciu úloh stanovených na úrovni celého spoločenstva.

V súlade s novými procesmi koordinácie sa stratégie členských krajín koncipujú v rámci trojročných programových cyklov a sú prezentované v *Národných programoch reforiem*. Zameranie a obsah týchto strategických dokumentov vychádza z nových zásad hospodárskej politiky EÚ – z tzv. *Integrovaných zásad* (Integrated Guidelines), ktoré syntetizujú doterajšie Všeobecné zásady hospodárskej politiky (Broad Economic Policy Guidelines) a Usmernenia pre zamestnanosť (Employment Guidelines). Pre Národný program reforiem definujú Integrované zásady tri základné skupiny priorít hospodárskej politiky EÚ:

- makroekonomické priority,
- priority politiky zamestnanosti,
- mikroekonomické priority.

Výber najdôležitejších konkrétnych priorít a samotných aktivít si určujú jednotlivé členské krajiny.

Národný program reforiem a Národná Lisabonská stratégia

Z hľadiska lisabonského procesu Slovenská republika v istom zmysle prebehla dianie na európskej úrovni. Na základe rozsiahlych konzultácií a odbornej diskusie so zástupcami takmer všetkých kľúčových oblastí slovenskej spoločnosti¹ prijala vláda SR už vo februári 2005 *Stratégiu konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010* (ďalej len stratégia), ktorá sa považuje za *Národnú lisabonskú stratégiu*. Je to základná stratégia hospodárskeho rozvoja Slovenska do roku 2010, ktorá je postupne premietaná do všetkých ostatných dokumentov a iniciatív vlády pre toto obdobie tak, aby s ňou boli plne kompatibilné a prispievali k jej napĺňaniu.

Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 vychádza zo základnej filozofie lisabonskej stratégie EÚ, ktorou je rozvoj ekonomickej konkurencieschopnosti prostredníctvom dvoch základných

¹ Národná rada SR, sociálni partneri, regionálne samosprávy, univerzity, atď.

druhov aktivít: hlbokých reforiem (tzv. štrukturálnych reforiem) a adekvátnych rozvojových politík. Zároveň v rovnakom duchu ako obnovená lisabonská stratégia kladie jednoznačný dôraz na ekonomickú oblasť. Okrem toho je navrhnutá tak, aby plne zohľadňovala slovenské špecifiká a sústredila sa len na tie oblasti, ktoré sú najdôležitejšie pre ďalší rozvoj slovenskej ekonomiky. K prioritným oblastiam Stratégie boli vypracované samostatné *akčné plány*, ktoré vláda SR schválila v júli 2005. V akčných plánoch sú definované konkrétne hlavné úlohy pre jednotlivé oblasti. Každá z úloh má jasne definované ciele, časovú postupnosť krokov, indikátory pre hodnotenie pokroku v danej oblasti a zodpovednosť za plnenie úlohy.

Celkovo je možné konštatovať, že Stratégia je plne v súlade s hlavnými prioritami a cieľmi obnovenej lisabonskej stratégie a nových integrovaných zásad. Preto bola použitá ako základ a ťažisko aj pre Národný program reforiem pre Slovensko.

Základný rámec a ciele NPR vyplývajúce z Národnej lisabonskej stratégie

Za posledných pätnásť rokov prešla slovenská ekonomika zásadnými zmenami, ktoré výrazne zmenili jej charakter. Medzi tri najzásadnejšie zmeny patria transformácia centrálne plánovanej ekonomiky na trhovú, úplná integrácia Slovenska do EÚ a uskutočnenie hlbokých štrukturálnych reforiem. Vďaka týmto zmenám je dnes slovenské hospodárstvo v novej vývojovej fáze s novými možnosťami, ale aj problémami a výzvami. Slovensko sa nachádza vo veľmi dobrej pozícii na to, aby prostredníctvom rýchleho a udržateľného hospodárskeho rastu čo najrýchlejšie dosiahlo životnú úroveň najvyspelejších krajín EÚ. To je hlavným cieľom *Národnej lisabonskej stratégie* a tým aj *Národného programu reforiem*.

Rovnako ako *Národná lisabonská stratégia*, aj *Národný program reforiem* stojí na dvoch pilieroch:

- dokončenie štrukturálnych reforiem a udržanie ich výsledkov,
- rozvoj znalostnej ekonomiky.

Z hľadiska štrukturálnych reforiem dosiahlo Slovensko veľký prokrok v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ. Vláda SR sa na ne v uplynulom období prioritne zamerala aj napriek ich nepopularnosti. Medzi najdôležitejšie uskutočnené štrukturálne reformy patria reforma riadenia verejných financií, daňová reforma, reforma zdravotníctva, reforma sociálneho systému, reforma trhu práce, dôchodková reforma, reforma financovania regionálneho školstva a reforma verejnej správy. Vďaka doterajšej reformnej razantnosti už má Slovensko najnáročnejšiu časť Lisabonskej stratégie takmer za sebou. Zavádzanie štrukturálnych reforiem v týchto oblastiach preto nie je ťažiskom *Národného programu reforiem*. Priority vlády sa sústredia na dokončenie rozbehnutých reforiem a implementácie prijatých opatrení takým spôsobom, aby prinášali pozitívne výsledky pre rozvoj ekonomického potenciálu krajiny.

Uskutočnené štrukturálne reformy vytvárajú nevyhnutné predpoklady na dosiahnutie čo najvyššieho rastu zamestnanosti a produktivity a tým aj životnej úrovne. Sú to však len pevné základy, na ktorých je potrebné ďalej stavať. Hlavnou konkurenčnou výhodou Slovenska sú v súčasnosti výborné podmienky pre efektívnu výrobu. Slovensko však z nej bude môcť plne ťažiť len istý čas. Okrem iného aj preto, že s postupným dobiehaním úrovne najvyspelejších Európskych krajín bude slovenská ekonomika túto výhodu strácať. Dlhodobá konkurencieschopnosť Slovenska sa dá zabezpečiť len jediným spôsobom: vytváraním podmienok pre rozvoj tzv. znalostnej ekonomiky. Inak povedané, hospodársky rast musí byť založený na schopnosti občanov Slovenska pracovať s neustále novými informáciami, produkovať nové poznatky a využívať ich v praxi. *Národný program reforiem* sa preto prioritne zameriava na rozvoj piatich oblastí, ktoré najlepšie podporia rast tvorivého potenciálu slovenskej ekonomiky. Spolu tvoria jednoliaty celok, keďže každá z nich je rovnako dôležitá:

- vzdelávanie
- zamestnanosť
- informačná spoločnosť

- veda, výskum a inovácie
- podnikateľské prostredie

V *Národnej lisabonskej stratégii* bola pre každú z nich sformulovaná jasná vízia cieľového stavu do roku 2010. Zároveň v nej boli definované základné ciele, ktoré zodpovedajú tejto vízii a tiež hlavné politiky a kroky, ktorými sa dajú tieto ciele dosiahnuť. Veľký dôraz sa kládol na to, aby ciele a politiky pre jednotlivé oblasti do seba jasne zapadali a boli dobre skoordované. Tieto vízie, ciele a hlavné politiky boli premietnuté do *Národného programu reforiem*.

V stručnosti je teda možné povedať, že *Národný program reforiem* sa sústreďuje na tie integrované zásady, ktoré najviac prispievajú k rozvoju inovatívneho potenciálu slovenskej ekonomiky, rozvoju znalostnej ekonomiky a zamestnanosti slovenských občanov. To je najväčšou výzvou slovenskej hospodárskej politiky na najbližšie desaťročie. Integrované zásady, ktorých cieľom je zavádzanie štrukturálnych reforiem, sú v programe podporené nepriamo, prostredníctvom pokračovania nastúpenej reformnej politiky s dôrazom na úspešnú implementáciu rozbehnutých slovenských reforiem. Ostatné integrované zásady sú v texte reflektované adekvátne ich váhe na hlavných rozvojových zámeroch SR v programovom období.

Hlavné princípy hospodárskej a sociálnej politiky SR do roku 2010

Základným východiskom pre uskutočňovanie reformných zámerov NPR bude zodpovedná makroekonomická a fiškálna politika. Všetky kľúčové parametre a princípy týchto politik do roku 2010 sú jasne a detailne definované v Konvergenčnom programe SR do roku 2010. Tento program zakotvuje pre Slovensko silný domáci i medzinárodný záväzok uplatňovať len takú politiku, ktorá je v súlade s týmto strategickým dokumentom. V rámci definovaných priorít a cieľov sa makroekonomická a fiškálna politika bude sústreďovať na:

- rozvíjanie trhovej ekonomiky a minimalizáciu zásahov štátu do voľného fungovania trhu,
- znižovanie deficitu verejných financií a zabezpečenie približne vyrovnaného rozpočtu,
- nezvyšovanie miery verejného prerozdeľovania zdrojov v ekonomike a vytváranie priestoru pre jej ďalšie znižovanie systémovým odstraňovaním neefektívnych činností,
- zachovanie transparentnej a neutrálnej daňovej politiky a podporu verejných cieľov cielenými verejnými výdavkami namiesto podpory prostredníctvom daňových zvýhodnení.

V sociálnej oblasti bude vláda SR naďalej viesť takú politiku, ktorá je v súlade s tradičnými európskymi hodnotami (individuálna zodpovednosť, rovnosť šancí, úloha rodiny a komunity pri starostlivosti o problémové skupiny ľudí, maximalizácia príležitostí pre uplatnenie jedinca, zodpovednosť spoločnosti v boji s chudobou) a bude klásť dôraz na:

- spoluzodpovednosť jednotlivca a jeho rodiny za riešenie vlastnej situácie a za vytvorenie adekvátneho sociálneho a ekonomického zázemia,
- vyváženú verejnú podporu vo všetkých fázach života jednotlivca a rodiny,
- motiváciu jednotlivca k aktivite a tvorivej činnosti prostredníctvom sociálnej politiky,
- znižovanie absolútnej chudoby prostredníctvom nástrojov, ktoré ľuďom uľahčia riešiť svoju ťažkú sociálnu situáciu,
- udržiavanie účinnej sociálnej siete a vytváranie prostredia pre najvhodnejšie vlastné riešenia obcí a samosprávnych krajov,
- udržiavanie flexibilného trhu práce ako základného predpokladu pre tvorbu nových pracovných príležitostí, stabilnej práce a tým vytváranie priestoru pre znižovanie nákladov na sociálny systém.

Pre zabezpečenie plnohodnotného života jednotlivca v každom veku je nevyhnutným predpokladom dobrá politika štátu v oblasti zdravotníctva a sociálneho zabezpečenia. V nasledujúcich rokoch bude Slovensko čeliť, podobne ako i ostatné krajiny EÚ, nízkej pôrodnosti a rastúcej priemernej dĺžke života

svojich občanov. Prebiehajúce reformy vytvárajú reálne predpoklady nato, aby obyvateľstvo Slovenska malo aj v budúcnosti prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a spravodlivým dôchodkom odzrkadľujúcim ich skutočnú aktivitu počas ekonomicky aktívneho života. Všetky zmeny, ku ktorým bude v budúcnosti v týchto systémoch dochádzať, musia byť realizované tak, aby neohrozili dlhodobú ekonomickú udržateľnosť zdravotníctva a dôchodkového systému a dodržali vyváženú kombináciu princípov zabezpečenia základných práv, ľudskej dôstojnosti a zásluhovosti.

Environmentálne hľadisko politik NPR

Aj keď primárnym zámerom NPR je vytvorenie podmienok pre rýchly a dlhodobý hospodársky rast, jeho podpora nesmie byť založená na politikách, ktoré neprimerane zaťažujú životné prostredie. Ochrana životného prostredia a rýchly hospodársky rast nemusia a ani by nemali byť principiálne protichodné ciele. Naopak, pri správnom nastavení verejných politik sa môžu navzájom dopĺňať a umocňovať. Štát by mal aktívne podporovať také aktivity a politiky, ktoré vedú k ekologicky vhodným inováciám, zavádzaniu environmentálnych technológií a znižovaniu energetických nákladov. Ako príklad možno uviesť podporu „zeleného verejného obstarávania.“ Z tohto hľadiska je pri tvorbe jednotlivých sektorových politik potrebné systematicky dodržiavať dva hlavné princípy; oba z nich boli plne zohľadnené aj pri tvorbe NPR:

- *plne zahŕňať environmentálne náklady do cien tovarov a služieb (tzv. internalizácia environmentálnych externalít)*

Výroba niektorých druhov tovaru a služieb má dosahy na životné prostredie, ktoré musí znášať celá spoločnosť. V takýchto prípadoch väčšinou zlyháva trh, keď výrobca environmentálne náklady nepociťuje, a preto ich neprenáša do ceny tovaru. Štát musí naprávať takéto deformácie trhu, ktoré neoprávnene zvýhodňujú niektoré druhy tovaru na škodu celej spoločnosti.

- *nedeformovať trhové prostredie nesprávnou dotačnou politikou*

Ak je trhové prostredie narušované nesystémovými prvkami, ako je aj nevhodná dotačná politika, tak to v konečnom dôsledku deformuje ceny výrobkov a služieb a znižuje konkurencieschopnosť environmentálnych technológií a služieb.

Priority environmentálnej politiky, ktoré reagujú na integrované usmernenie č.11 sú nasledovné:

- znižovanie znečisťovania životného prostredia, vybudovanie environmentálnej infraštruktúry, zvyšovanie environmentálnej kvality regiónov a protipovodňová ochrana
- ochrana pred nebezpečnými environmentálnymi rizikami a záťažami a zvýšenie úrovne environmentálneho vedomia obyvateľstva
- zachovanie biologickej a krajinej diverzity, ochrana významných prírodných stanovišť a racionálne využívanie prírodných zdrojov

Za účelom naplnenia priorít environmentálnej politiky bude potrebné realizovať opatrenia na zmiernenie zmien klímy, racionálne využívanie a zachovanie prírodných zdrojov a biodiverzity, využívanie druhotných surovín, integrovaný manažment povodí a program protipovodňovej ochrany SR, zmiernenie starých environmentálnych záťaží, zabezpečenie environmentálnej infraštruktúry, presadzovanie environmentálne vhodných výrobkov a systémov kvality.

NPR a programovanie fondov EÚ v rokoch 2007 – 2013

Efektívne napĺňanie programov NPR si bude vyžadovať primerané financovanie, ale bez ohrozenia stability verejných financií a fiškálnych cieľov definovaných v Konvergenčnom programe Slovenska. Zabezpečenie tejto požiadavky bude vláda SR riešiť tromi spôsobmi. Po prvé, v rámci zostavovania

rozpočtov verejnej správy znižovaním výdavkov v oblastiach, ktoré nezodpovedajú programom NPR a zvyšovaním výdavkov v prioritných oblastiach. Po druhé, vytvorením podmienok pre oveľa vyššiu mieru financovania priorít z finančných zdrojov súkromného sektora. Po tretie, využívaním zdrojov štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a ďalších výdavkových programov EÚ zameraných na konkurencieschopnosť, inovácie a budovanie dopravnej infraštruktúry.

SR v súčasnosti využíva finančné prostriedky EÚ na rozvoj týchto oblastí iba v obmedzenej miere. V tejto súvislosti je dôležité, aby hlavným cieľom pri investovaní zdrojov zo štrukturálnych fondov EÚ bolo zvyšovanie konkurencieschopnosti a rastu celej ekonomiky. Doteraz schválené strategické dokumenty určujúce hlavné oblasti a priority SR, ktoré by mali byť financované z fondov EÚ v rokoch 2007 - 2013, sú plne kompatibilné s filozofiou a cieľmi NPR. Väčšina týchto financií by mala byť použitá práve na podporu faktorov vrátane dopravnej infraštruktúry, ktoré priamo súvisia s rozvojom konkurencieschopnosti a znalostnej ekonomiky.

Úloha zainteresovaných

Národný program reforiem SR môže byť úspešný iba vtedy, keď bude mať širokú podporu celej spoločnosti i odbornej verejnosti. Široký spoločenský konsenzus bude dôležitý najmä preto, aby jeho zámery a ciele boli implementované i v programe a úlohách novej vlády, ktorá vzíde z najbližších parlamentných volieb.

Keďže NPR vychádza z *Národnej lisabonskej stratégie*, je nepriamo výsledkom veľmi aktívneho zapojenia zástupcov takmer všetkých oblastí slovenskej spoločnosti do jeho prípravy. Ešte pred oficiálnym schválením vládou SR bola preto poskytnutá do otvorenej verejnej diskusie. Vyvrcholila národnou konferenciou za účasti predsedu vlády SR, viacerých podpredsedov a ministrov vlády SR, lídrov parlamentnej opozície, zástupcov zamestnávateľov a odborov, vynikajúcich vedcov a profesorov, manažérov najvýznamnejších firiem a kľúčových osobností z mimovládnych organizácií. Z tejto diskusie sa dosiahol široký celospoločenský konsenzus základnej vízie a strategického smerovania Slovenska, a ten je aj definovaný v tomto dokumente. Taktiež *akčné plány* na napĺňanie *Národnej lisabonskej stratégie* v rokoch 2005-2006 boli pripravené v úzkej koordinácii so zástupcami relevantných spoločenských skupín, ktorých sa najviac dotýkajú.

Zodpovednosť za prípravu Národného programu reforiem SR z hľadiska jeho strategického zamerania a obsahu bola delegovaná podpredsedovi vlády SR a ministrovi financií. Koordinácia prípravy dokumentu z procesného hľadiska bola delegovaná podpredsedovi vlády pre európske záležitosti, ľudské práva a menšiny. Vypracovanie samotného dokumentu sa koordinuje na úrovni medzirezortnej pracovnej skupiny pre Lisabonskú stratégiu. Členmi medzirezortnej pracovnej skupiny sú zástupcovia rezortov, ktorých sa priority a úlohy Lisabonskej stratégie priamo dotýkajú. V záujme zabezpečenia širokého konsenzu má v pracovnej skupine zastúpenie aj Národná rada SR, sociálni partneri a akademická obec.

Vzhľadom na ekonomický rozmer Slovenska osobitnú úlohu zohrajú aj miestne a regionálne samosprávy, ktorých aktivita pri napĺňaní programu by mala čo najviac podporiť rast všetkých oblastí Slovenska tak, aby neohrozila rýchly rast výkonnosti celej krajiny.

II. Makroekonomická politika

II.1 Základné ciele a princípy

Hlavným cieľom hospodárskej politiky je dosiahnuť vysoký a dlhodobý udržateľný rast ekonomiky, ktorý prispeje k rýchlejšiemu rastu životnej úrovne obyvateľov Slovenska. Napriek jednoduchej formulácii ide o množstvo navzájom prepojených politík, ktoré je nutné koordinovať. Medzi najdôležitejšie patria:

- fiškálna politika,
- menová a kurzová politika
- štrukturálne politiky

Lisabonská stratégia je predovšetkým o štrukturálnych reformách, avšak netreba zabúdať na jej obojstrannú väzbu na makroekonomické politiky – štrukturálne zmeny podporujú makroekonomickú stabilitu a makroekonomické politiky môžu vytvoriť vhodné podmienky na realizáciu štrukturálnych reforiem. **V oblasti fiškálnej a menovej politiky boli ciele Slovenska prezentované v Konvergenčnom programe, pričom sú stále aktuálne** a vývoj bude podrobnejšie popísaný v aktualizácii programu na jeseň tohto roka. Na tomto mieste sú preto uvedené len hlavné ciele a princípy.

Hlavným krátkodobým cieľom *fiškálnej politiky* je znížiť deficit verejných financií do roku 2006 pod úroveň 3 % z HDP (bez nákladov na zavedenie druhého piliera dôchodkového systému) a v roku 2007 dosiahnuť túto hranicu už aj s nákladmi dôchodkovej reformy. Dôležité je uviesť, že naplnenie týchto cieľov prebieha predovšetkým formou znižovania podielu verejných výdavkov na HDP prostredníctvom štrukturálnych reforiem. Úloha je o to ambicióznejšia, že sa zároveň mierne znižuje aj celkové daňovo-odvodové zaťaženie. Najdôležitejším cieľom fiškálnej politiky je však jednoznačne **dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti verejných financií do roku 2010**. V praxi to znamená okrem uskutočnenia a udržania štrukturálnych reforiem v oblasti penzií a zdravotníctva aj to, že koncom tohto desaťročia by mala mať SR približne vyrovnanú štrukturálnu bilanciu verejných financií. Takáto ambícia je plne v súlade s novou definíciou strednodobých cieľov v Pakte stability a rastu, kde sa hovorí o deficite do úrovne 1 % z HDP pre krajiny s vysokým hospodárskym rastom a relatívne nízkou úrovňou verejného dlhu. Uskutočnenie tejto stratégie cez spomínané dva vzájomne prepojené piliere – štrukturálne reformy a zníženie verejného dlhu – by mali Slovensko včas pripraviť na negatívne následky starnúcej populácie.

Medzi štrukturálnymi reformami treba spomenúť predovšetkým zmeny v dôchodkovom a zdravotnom systéme. Dôchodková reforma sa uskutočnila prostredníctvom opatrení v prvom (priebežnom) pilieri a zavedením kapitalizačného piliera. Zvyšovanie veku odchodu do dôchodku pomôže znížiť úroveň implicitného dlhu, kým presmerovanie polovice odvodov na starobné poistenie na súkromné účty občanov pretransformuje časť implicitného dlhu na explicitný. Práve transparentnenie nákladov a ich lepšie rozloženie v čase bude znamenať dodatočné náklady pre verejné financie zo strednodobého hľadiska. Tieto náklady sa môžu do roku 2010 zvýšiť na približne 1,5 % z HDP. Z dlhodobého hľadiska však ide o jednoznačný prínos, čo v určitej miere reflektuje aj reforma paktu stability a rastu. Reforma zdravotníctva prostredníctvom implementácie určitých trhových mechanizmov do systému znamená efektívnejšie vynakladanie verejných finančných prostriedkov ako aj zvýšenie kvality poskytovaných služieb. Napriek týmto krokom však treba počítať s postupným narastaním výdavkov na zdravotníctvo v dlhodobom horizonte. Okrem týchto opatrení konvergenčný program počíta s postupným znižovaním deficitu verejných financií. Je predpoklad, že Slovensko by mohlo vstupovať do eurozóny v roku 2009

už pri deficite pod 2 % z HDP. Zatiaľ sa javí dosiahnutie deficitu pod 1 % z HDP v roku 2010 ako ambiciózny, ale zároveň realistický cieľ.

Dosahovanie cieľov fiškálnej politiky je podložené troma základnými princípmi: transparentnosť, zodpovednosť a efektivita. Verejné financie musia byť prehľadné, ľahko monitorovateľné a čitateľné aj pre širšiu verejnosť. Kľúčovým opatrením na dosiahnutie *transparentnosti* bol plný prechod na metodiku ESA 95 pre konkrétne vyčíslenie fiškálnej pozície, ako aj pre potreby medzinárodných porovnaní. *Efektivita* odzrkadľuje zásadu čo najefektívnejšieho výberu daní, ako aj snahu o maximalizáciu hodnoty za vynakladané verejné peniaze. Hlavným cieľom je zvyšovanie kvality verejných služieb. Spomenuté ciele by mala výrazne podporiť reforma riadenia verejných financií, v rámci ktorej by malo zohrávať významnú úlohu rozpočtovanie orientované na výsledky. Jedine udržateľná pozícia verejných financií zabezpečí v dlhodobom horizonte stabilný a vysoký hospodársky rast. *Zodpovednosť* preto znamená nepresúvať fiškálne bremeno na ďalšie generácie. V rámci zodpovednosti sa prihliada taktiež na dosiahnutie spravodlivosti nielen medzi generáciami, ale aj v rámci generácie. Tento zámer je riešený prostredníctvom nového daňového systému a adresnejšieho rozdelenia verejných výdavkov.

Za *menovú a kurzovú politiku* zodpovedá Národná banka Slovenska, ktorej hlavným zákonom stanoveným cieľom je udržiavanie cenovej stability. Keďže Slovensko je malou otvorenou ekonomikou, výmenný kurz predstavuje významný kanál transmisného mechanizmu menovej politiky a jeho vývoj a odchýlky od rovnovážnej trajektórie sú zohľadňované pri menovopolitických rozhodnutiach. Veľkosť a otvorenosť ekonomiky sú hlavnými motívmi, prečo sa Slovensko snaží o skorý **vstup do eurozóny v roku 2009**. Prístupový proces do eurozóny bol bližšie špecifikovaný vo vládou schválenej Konkretizácii stratégie prijatia eura zo septembra 2004. Tvorcovia hospodárskej politiky sú presvedčení, že tento krok urýchli aj reálnu konvergenciu Slovenska.

Fiškálna politika bude podporovať výkon menovej politiky a stabilitu ekonomiky tým, že v nasledujúcom období bude využívať dodatočné príjmy rozpočtu predovšetkým na znižovanie deficitu, a teda aj verejného dlhu.

Medzi štrukturálnymi reformami je venovaná špeciálna pozornosť trhu práce, čo je vzhľadom na vysokú úroveň nezamestnanosti pochopiteľné. Zároveň to plne korešponduje s novou prioritizáciou lisabonskej stratégie, ktorá kladie veľký dôraz na rast a zamestnanosť.

V konvergenčnom programe v rámci *politiky trhu práce* bol uvedený ako hlavný cieľ zníženie štrukturálnej miery registrovanej nezamestnanosti do roku 2010 pod úroveň 10 %. Väčší dôraz kladený na rast zamestnanosti priniesol formuláciu cieľa, ktorý je v súčasnosti považovaný za dôležitejší: **zvýšenie zamestnanosti v ekonomike do roku 2010 priemerným ročným tempom na úrovni 1-2 %**. K naplneniu tohto cieľa by mali pomôcť vysoký hospodársky rast, lepšie podmienky na podnikanie na Slovensku spolu s vyššou ponukou na trhu práce (v nadväznosti na prijaté opatrenia v oblasti daňovej, sociálnej siete, aktívnej politiky trhu práce a sociálneho poistenia). Budúce politiky na zvyšovanie zamestnanosti sú založené – ako je to uvedené v ďalších častiach materiálu - predovšetkým na týchto pilieroch:

- znižovanie daňového a odvodového zaťaženia, najmä u nízkopríjmových skupín,
- znižovanie regulačného a administratívneho bremena zamestnávania ako aj samozamestnávania
- podpora medziregionálnej ako aj cezhraničnej pracovnej mobility,
- pokračujúca modernizácia služieb zamestnanosti,
- systém poradenstva a vzdelávania pre nezamestnaných.

Na trhu produktov a služieb je kľúčovým zámerom zvyšovanie produktivity pomocou vhodnej investičnej klímy, vyššej intenzity konkurencie, liberalizácie, podpory podnikania a efektívnej regulácie. Prvoradým zámerom pre finančný trh je jeho ďalší rozvoj a rast na základoch zdravej konkurencie a vytvorenia efektívneho regulačného rámca. V súlade s Lisabonskou stratégiou bude základnou

orientáciou reforiem v SR dlhodobé, cieľavedomé a komplexné smerovanie k vytváraniu spoločnosti založenej na princípoch trvalo udržateľného rozvoja a ich praktickom uplatňovaní. Cieľom trvalo udržateľného rozvoja je dosiahnutie maximálneho súladu medzi ekonomickou, sociálnou, environmentálnou a kultúrnou dimenziou rozvoja spoločnosti.

V rámci Integrovaných usmernení bolo, okrem iných, šesť usmernení sformulovaných v oblasti makroekonomickej politiky:

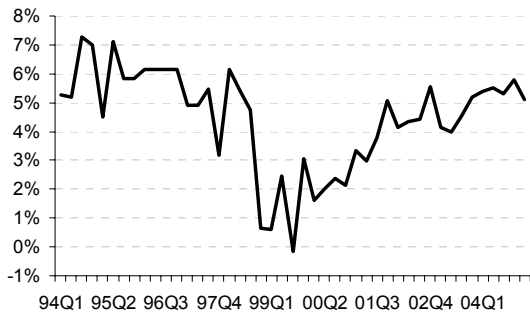
- Naplnenie cieľov z Konvergenčného programu v oblasti fiškálnej a menovej politiky spolu s uskutočnenou dôchodkovou a zdravotníckou reformou by mali zabezpečiť ekonomickú stabilitu, udržateľnosť ako aj podporu k dobrému fungovaniu Hospodárskej a menovej únie (HMÚ). Ide vlastne o naplnenie usmernení č. 1, č. 2 a č. 6.
- Rozsiahla daňová reforma, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2004 a viacročné programové rozpočtovanie v rámci reformy riadenia verejných financií sú dobrým základom pre plnenie usmernenia č. 3. V oblasti verejných výdavkov bude ďalej veľmi dôležité akým smerom sa bude uberať finančná perspektíva pre roky 2007 – 2013, ktorá významným spôsobom predurčuje alokáciu zdrojov. Bolo by potrebné, aby lisabonské ciele – rast a zamestnanosť – boli viac reflektované aj v tejto oblasti.
- Slovensko je malá a veľmi otvorená ekonomika, preto je aj zraniteľnosť ekonomiky na vonkajšie šoky oveľa citlivejšia. Je dôležité, aby hospodárstvo vedelo pružne reagovať na tieto šoky. Štrukturálne politiky, ktoré smerujú k vyššej flexibilita a mobilite sú uvedené v ďalších častiach, preto konkrétne opatrenia pri usmernení č. 4 tu nie sú rozoberané bližšie. Ide predovšetkým o trh práce a o podnikateľské prostredie.
- Slovensko v uplynulom období nemalo problémy s väzbou medzi produktivitou práce a rastom miezd. Navyše, v súkromnom sektore sú mzdy určované na základe dohody medzi spoločnosťami a zamestnancami. Preto usmernenie č. 5 je v prípade Slovenska irelevantné.

II. 2. Súčasná situácia a strednodobá prognóza

Vďaka uskutočneným štrukturálnym reformám a makroekonomickej stabilite slovenská ekonomika rastie naďalej silným tempom nad úrovňou 5 %. Atraktívne podnikateľské prostredie spojené s vyšším prílevom investícií, zvyšovanie pracovnej motivácie a vyššia flexibilita trhu práce priniesli pozitívne dopady na ponukovú stranu ekonomiky. Podľa prognóz medzinárodných inštitúcií SR môže profitovať z uskutočňovania štrukturálnych reforiem a zo stabilizácie situácie vo verejných financiách najbližších niekoľko rokov. Avšak udržať vysoký hospodársky rast a tým aj rýchlejšie dobiehanie vyspelých krajín nebude možné v dlhodobom horizonte len cez „dovoz“ know how a zefektívnenie výroby. SR musí už teraz myslieť ako posilní svoj potenciál v oblasti znalostnej ekonomiky. Práve preto bola vypracovaná Stratégia konkurencieschopnosti SR do roku 2010 a spustený projekt Minerva, ktoré sú – ako bolo uvedené v úvode – základným kameňom aj Národného programu reforiem.

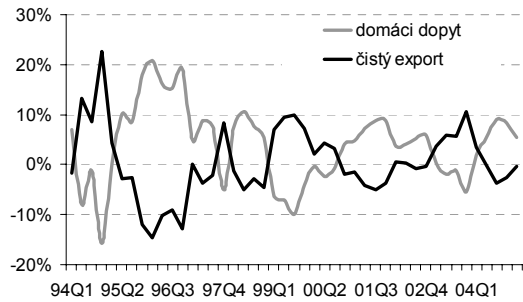
Rast ekonomiky v prvom polroku dosiahol 5,1 %. Táto dynamika je podľa viacerých prepočtov blízko rastu potenciálneho produktu, čo značí, že ide o udržateľnú trajektóriu bez ohrozenia ekonomickej stability. Hlavným motorom ekonomiky je domáci dopyt, pričom príspevok čistého exportu sa stal v priebehu roka negatívnym.

Rast HDP (medziročne v %)

Zdroj: ŠÚSR

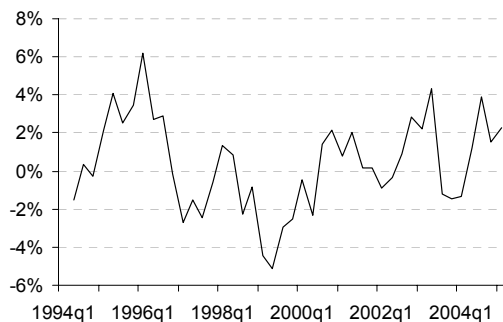
Príspevok domáceho dopytu a čistého exportu

Zdroj: ŠÚSR

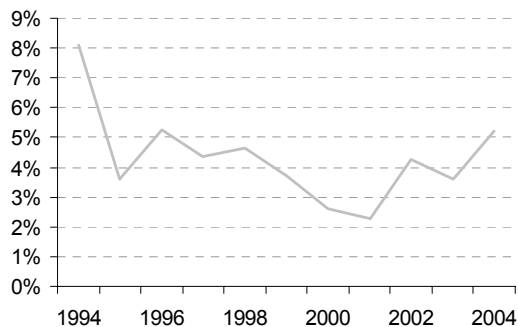
V poslednom období je rast HDP spojený aj s významnou tvorbou nových pracovných miest. Zamestnanosť rastie tempom na úrovni 2 %, pričom dynamika v súkromnom sektore je ešte vyššia. V pozadí tohto pozitívneho vývoja je možné identifikovať niekoľko faktorov. Okrem zlepšenia podnikateľského prostredia a nárastu investícií treba hovoriť predovšetkým o zvýšení motivácie zamestnať sa cez znižovanie marginálnych efektívnych daňových sadzieb.

Medzikvartálny rast zamestnanosti (sez. očistený, anualizovaný v %)

Zdroj: ŠÚSR

Rast produktivity práce v %

Zdroj: ŠÚSR

V oblasti produktivity práce prináša svoje ovocie najmä import nových technológií a know how cez vyšší prílev priamych zahraničných investícií. Slovenská ekonomika sa nachádza na ďaleko nižšej technologickej úrovni ako vyspelé krajiny, čo znamená, že je ešte stále obrovský priestor na zvyšovanie produktivity cez implementáciu najnovších poznatkov zo zahraničia.

Nasledujúca tabuľka prináša pohľad na ďalšie dôležité makroekonomické indikátory. Z nej vyplýva, že v roku 2005 dochádza k výraznému poklesu inflácie predovšetkým v dôsledku vyčerpania efektov zo zvýšenia regulovaných cien a nepriamych daní. Deficit na bežnom účte sa síce zhorší, avšak bude stále bezpečne prefinancovateľný prílevom priamych zahraničných investícií. Nezamestnanosť bude postupne klesať, tento proces však bude brzdiť zvyšovanie veku odchodu do dôchodku.

Prognóza vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR							
P.č.	Ukazovateľ	m.j.	skut. 2004	Prognóza			
				2005	2006	2007	2008
1	HDP; v bežných cenách	mld. Sk	1325,5	1429,8	1531,4	1648,2	1767,7
2	reálny rast	%	5,5	5,1	5,4	6,1	5,6
3	konečná spotreba domácností; reálny rast	%	3,5	5,1	4,5	4,8	5,2
4	priem. mesačná mzda za NH; nominálny rast	%	10,2	8,1	6,5	5,8	5,8
5	reálny rast	%	2,5	5,2	3,9	3,7	3,7
6	priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	0,3	1,6	0,9	0,8	0,8
7	priemerná miera nezamestnanosti, podľa VZPS	%	18,1	16,8	16,3	16,0	15,7
8	index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	7,5	2,8	2,5	2,0	2,0
9	index výrobných cien (priemerný rast-tuzemsko)	%	3,4	3,1	1,6	1,5	1,5
10	saldo verejných financií (podiel na HDP)*	%	-3,2	-3,4	-2,9	-3,0	-2,7
11	saldo bežného účtu (podiel na HDP)	%	-3,5	-4,5	-4,7	-1,5	-0,9

*od roku 2007 vrátane nákladov na zavedenie kapitalizačného piliera dôchodkového systému

Zdroj: MF SR

III. POLITIKA ZAMESTNANOSTI

Pre rast tvorivého potenciálu ekonomiky je pre Slovenskú republiku nevyhnutné v rámci politiky zamestnanosti koncentrovať úsilie do nasledovných štyroch oblastí:

- Moderná vzdelávacia politika
- Dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti
- Vyrovnávanie sa s demografickými zmenami
- Sociálna inklúzia

Uvedené oblasti je potrebné vnímať ako celok, ktorého výsledky závisia od zvládnutia jednotlivých úloh. Ich úspešná realizácia vytvorí priestor pre zabezpečenie trvalého ekonomického rastu v súlade s novými výzvami rozvoja spoločnosti. Intervencie v uvedených oblastiach smerujú k naštartovaniu, resp. posilneniu procesov, ktoré zabezpečia konkurencieschopnosť Slovenskej republiky v európskom i globálnom rámci.

Podpora zmien v systéme vzdelávania zabezpečí v blízkej budúcnosti skvalitnenie ľudského kapitálu, čím prispeje k flexibilitě trhu práce a vytvorí podmienky pre dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti. Pre dlhodobú konkurencieschopnosť Slovenskej republiky je nevyhnutné vyrovnať sa s demografickými zmenami, ako sú celkové starnutie populácie, nízka natalita a migrácia. V neposlednom rade sa politika zamestnanosti Slovenskej republiky musí zamerať na boj s chudobou a začleňovaním marginalizovaných skupín obyvateľstva do vzdelávacieho a pracovného života. Zväčšovanie vzdelanostných a ekonomických medzier v rámci populácie by v budúcnosti mohlo viesť k nerovnomernému vývinu celej spoločnosti a vytváraniu sociálneho napätia.

III.1 Moderná vzdelávacia politika

Výchova a vzdelávanie patria medzi najvýznamnejšie a trvalé priority SR. Ich podpora je nevyhnutnou súčasťou vytvárania modernej slovenskej spoločnosti, v ktorej je vzdelávanie zdrojom dlhodobej konkurencieschopnosti Slovenskej republiky, čo ovplyvní jej postavenie v Európe, ako aj všestranný rozvoj osobnosti a uplatnenie každého občana.

Nosným pilierom budúcej prosperity a konkurencieschopnosti SR je prestavba tradičnej školy na modernú. Tá sa opiera o reformy základného a stredného školstva s dôrazom na reformu obsahu vzdelávania tak, aby boli zabezpečené základné zručnosti a kvalita pre všetkých žiakov. Paralelne je potrebné realizovať podporu v oblastiach nadanej mládeže, aktívneho ovládania cudzích jazykov, vyučovania a učenia pomocou informačných technológií, zvýšenia prístupnosti a kvality vysokoškolského vzdelávania, otvorenia systému ďalšieho vzdelávania pre čo najväčší okruh občanov, ako aj integrácie detí z marginalizovaných komunit do školského prostredia.

Principiálnou úlohou v oblasti modernej vzdelávacej politiky je vypracovanie a schválenie návrhu **nového školského zákona** v priebehu roka 2006. Jeho prijatie úzko súvisí s usmerneniami Rady EÚ č. 23 a 24 zameranými na prispôsobenie systémov vzdelávania novým požiadavkám na kvalifikáciu, resp. so skvalitnením investícií do ľudského kapitálu. Prijatím nového školského zákona by sa mala dokončiť reforma základného a stredného školstva, pričom dôraz bude kladený najmä na oblasť obsahu vzdelávania, čím sa zabezpečí premena tradičnej školy na modernú, tak ako to definovalo Milénium - Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov, ktorý vychádza z ambície načrtnúť ľudskú spoločnosť na základe humánno-tvorivej výchovy pre nové tisícročie. Program sa opiera o analýzu všeobecných trendov, ktoré sa dlhodobo uplatňujú v krajinách Európskej únie a ostatných vyspelých štátoch sveta. Program súhrnne vymedzuje hlavné priority, ktoré majú rešpektovať a realizovať štátne a verejné orgány, jednotlivé školy a školské zariadenia, pedagogickí pracovníci i všetci ostatní aktéri vzdelávacej politiky v Slovenskej republike. Základným predpokladom úspešnosti navrhovaného programu bude jeho vhodné začlenenie do stratégie celkového sociálno-ekonomického rozvoja slovenskej spoločnosti spolu s dôsledným prispôsobovaním sa princípom vzdelávacej politiky demokratických krajín.

V rámci školského zákona sa nanovo upravia všetky druhy vzdelávania počnúc predškolským až po vzdelávanie, ktoré bude súčasťou celoživotného vzdelávania. Zákonom sa stanovujú princípy, ciele a podmienky, za ktorých sa výchova a vzdelávanie má uskutočňovať. Zavedie sa akreditácia výchovno-vzdelávacích programov a inovácia obsahu, metód a foriem výchovy a vzdelávania.

Výsledkom premeny tradičnej školy na modernú musí byť celková zmena obsahu vyučovania od memorovania informácií smerom k schopnosti ich získavať, vyhodnocovať a využívať. V obsahu vzdelávania sa zohľadnia potreby trhu práce a požiadavky na formovanie osobnosti a zručností pre znalostnú ekonomiku.

Výsledkom premeny tradičnej školy na modernú musí byť celková zmena obsahu vyučovania od memorovania informácií smerom k schopnosti ich získavať, vyhodnocovať, využívať a komunikovať s partnermi mimo školy, podnikmi, výskumnými pracoviskami, občianskymi inštitúciami. V tomto smere je nevyhnutné aby žiaci základných a stredných škôl ovládali a využívali informačné a komunikačné technológie (IKT) na rozvoj tvorivého a kritického myslenia a na kooperatívnu prácu. Z tohto dôvodu Slovenská republika zrealizuje viacstupňové školenia pre pedagógov so zámerom rozvíjať inovačné pedagogické prístupy s využívaním IKT vo vyučovacom procese, s vybudovaním inovačných centier a ich prepojením do vzdelávacích sietí. Keďže IKT sa musia stať každodenným nástrojom, ktorý používajú tak žiaci ako aj pedagógovia, je potrebné primerane doplniť infraštruktúru IKT na školách. Do roku 2010 je potrebné doplniť infraštruktúru IKT v školách na európsku úroveň. Je potrebné zaviesť

motivačné nástroje na získanie a udržanie kvalifikovaných učiteľov informatiky a motivovať učiteľov na integrovanie inovačných pedagogických metód využívajúcich IKT.

Pre plnohodnotné zapojenie absolventov stredných škôl do európskej občianskej spoločnosti a do európskeho trhu práce je potrebné **aktívne ovládanie aspoň dvoch cudzích jazykov**, čo je v súlade s usmernením Rady EÚ č. 20 Lepšie prispôsobenia sa potrebám trhu práce. Keďže v SR chýba ucelená koncepcia vzdelávania cudzích jazykov, je v tomto smere nevyhnutné posilniť a zlepšiť vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov na všetkých stupňoch škôl. Na to bude potrebná transformácia obsahu vzdelávania a metód vyučovania cudzích jazykov, ktorá by mala byť ukončená v roku 2007. Transformácia má taktiež zabezpečovať nadväznosť vyučovania cudzích jazykov na jednotlivých stupňoch a typoch škôl, čím by sa zlepšila celková úroveň dosahovaných výsledkov. V rokoch 2006 až 2007 je potrebné zaviesť nový model vyučovania cudzích jazykov vrátane motivačných nástrojov na udržanie kvalifikovaných učiteľov jazykov.

Slovenská republika má dlhoročnú tradíciu v **rozvoji talentov detí a mládeže**, ktorú je potrebné ďalej konsolidovať, profesionalizovať a rozširovať, či už v podobe základných umeleckých škôl, olympiád, korešpondenčných seminárov a rôznych tematických postupových súťaží alebo športových škôl a to najmä pre tých žiakov, ktorí k nim dnes nemajú prístup. Pre ďalší rozvoj a využitie skúseností je nevyhnutné v priebehu roka 2006 **vypracovať a implementovať nový model práce s nadanými žiakmi**. V rámci nového modelu sa zvýši efektivita vedenia nadanej a talentovanej mládeže. V porovnaní s doterajším modelom, ktorý je orientovaný predovšetkým na žiaka, sa pozornosť bude viac upriamovať aj na učiteľov, ktorí rôznymi prostriedkami a prístupmi rozvíjajú záujem žiakov o predmet. Nenahraditeľným nástrojom systematickej podpory budú centrá rozvoja nadania, ktoré v spolupráci s ostatnými zainteresovanými organizáciami zabezpečia pomoc učiteľom a organizátorom rozličných aktivít podporujúcich nadaných žiakov.

V **oblasti vysokých škôl** je potrebné klásť dôraz na rozšírenie kapacít a výrazné zlepšenie kvality VŠ. Tento cieľ je v súlade s usmernením č. 23 Rady EÚ Rozšírenie a zlepšenie investícií do ľudského kapitálu. Kľúčom k dosiahnutiu tohto cieľa je pružný systém, kde vysoké školy reagujú najmä na požiadavky mladých ľudí, ale aj na dopyt po celoživotnom vzdelávaní a tie najkvalitnejšie z nich sú zároveň centrom výskumu a vývoja na medzinárodne porovnateľnej úrovni. Nástrojmi na dosiahnutie tohto cieľa je zvýšenie konkurencie pri poskytovaní VŠ vzdelávania, zlepšenie jeho prístupnosti a dostupných finančných zdrojov – tie sú dosiahnuteľné prostredníctvom kombinácie školného, garantovaných pôžičiek a sociálnych štipendií spojených s politikou otvoreného vstupu a výstupu na trh bez väčších administratívnych bariér a stimulovanie väčšej vnútornej diferenciacie vysokých škôl podľa potrieb trhu. Je potrebné, aby Slovenská republika do roku 2007 odstránila uvedené bariéry s dôrazom na uľahčenie uznávania diplomov. Potrebná diverzifikácia zdrojov má byť podporovaná prostredníctvom vhodného nastavovania motivačných nástrojov, čím sa prispeje k zlepšeniu podmienok pre zvyšovanie výnosov škôl z nedotačných zdrojov. Nové motivačné prvky treba nastaviť aj v oblasti kvality, ktorá bude podporovaná pri rozpise dotácii zo štátneho rozpočtu na rok 2006 verejným vysokým školám.

Spustenie a rozvoj komplexnej akreditácie vysokých škôl v roku 2006, ako aj podpora **nezávislých evaluačných aktivít** naštartuje zvyšovanie konkurencie medzi školami, čím sa posilní kultúra kvality s dôrazom na poskytované vzdelávanie a rozvoj výskumu na vysokých školách.

Podpora mobility študentov aj pedagógov nesmie byť hrozbou úniku mozgov, ale automatickou súčasťou vzdelávania. **Vytvorenie národného štipendijného programu na podporu mobilít študentov, doktorandov a pedagogicko-vedeckých pracovníkov** do konca roku 2008 je v súlade s potrebou vytvorenia európskeho vysokoškolského priestoru, a zabezpečí sprístupnenie vysokých škôl rovnakou mierou tak pre domácich, ako aj zahraničných študentov.

V znalostnej ekonomike je nevyhnutné, aby si občania neustále obnovovali, dopĺňali a rozširovali svoje vedomosti, kompetencie a zručnosti počas celého života. Z tohto dôvodu je prioritou vytvorenie

a rozvíjanie prístupného, modulárneho a trhového systému celoživotného vzdelávania. Jeho vytvorenie napĺňa usmernenia Rady EÚ č. 20, 23 a 24, týkajúcich sa skvalitnenia prispôsobenia sa potrebám trhu práce, skvalitnenia a rozšírenia investícií do ľudského kapitálu ako aj prispôsobenia systémov vzdelávania a odbornej prípravy novým požiadavkám na kvalifikáciu. Flexibilitu pracovnej sily, ktorá musí byť v budúcnosti pripravená reagovať na zmeny trhu práce, treba podporovať programami ďalšieho vzdelávania. Slovenská republika v roku 2006 prijme **stratégiu celoživotného vzdelávania** ako aj **národný program pre učiace sa regióny**, čo zabezpečí súlad medzi regionálnou ponukou programov ďalšieho vzdelávania a aktuálnymi potrebami regionálneho trhu práce. V tomto smere sa vytvoria predpoklady pre vznik regionálnej siete rozličných inštitúcií, ktoré budú vytvárať na mieru šité služby a projekty celoživotného vzdelávania vrátane programov typu druhej šance. Keďže je celoživotné vzdelávanie významným faktorom úspešného zaradenia a zotrvania na trhu práce, viac o ňom pozri kapitolu Dosiachnutie vysokej miery zamestnanosti.

Na zabezpečenie cieľov v politike vzdelávania je nevyhnutné skvalitniť vzdelávanie učiteľov, ktorí musia byť pripravení na neustále zmeny v potrebách vzdelávania. Keďže zmeny prebiehajú dynamicky, je nevyhnutné zabezpečiť ich ďalšie vzdelávanie. Zavedením **národného projektu ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov** v priebehu roka 2006 sa zabezpečí ich väčšia flexibilita pri zmenách metód a potrieb vo vyučovaní.

Významnou prioritou Slovenskej republiky v oblasti prístupu k vzdelávaniu je integrácia detí z rizikových a marginalizovaných skupín do štandardného školského prostredia. Základným nástrojom integrácie musí byť nový školský zákon o výchove a vzdelávaní (viď. vyššie). Inkluzívne politiky v školskom systéme sa okrem toho budú naďalej realizovať **prostredníctvom programov finančnej podpory**, akými sú príspevky a dotácie na podporu prístupu ku vzdelávaniu a prípravy **zavedenia nového systému podpory dopravy žiakov do škôl**. Na podporu prístupu k predškolskému vzdelávaniu sa v rokoch 2006-2008 bude realizovať **program dotácií na zriaďovanie materských škôl v chudobných obciach s pozitívnym demografickým vývojom a zvýšenie počtu asistentov učiteľa a špeciálnych pedagógov**. Zavádzanie **nových typov terénnych inkluzívnych programov v oblasti vzdelávania a predškolského vzdelávania**, ktoré sú súčasťou komunitných a nízkoprahových služieb, resp. intervenčných programov a opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (viď časť inkluzívny trh práce a inkluzívna spoločnosť), ako aj **investície do materiálneho vybavenia** budú podporované aj zacielením operačných priorít štrukturálnych fondov v rámci nového programovacieho obdobia 2007-2013.

Nezameniteľnú úlohu pri sprostredkovaní poznatkov a pri rozvoji poznatkovej spoločnosti zohrávajú **pamäťové a fondové inštitúcie**, ako sú knižnice, múziá, galérie, archívy, a podobné špecializované inštitúcie. V budúcnosti by mali byť lepšie a intenzívnejšie využívané vo vzdelávacom procese, ako aj pri sprístupňovaní poznatkov pre občanov a podnikateľský sektor a ich využívaní v hospodárstve a vo verejnej správe. Tiež bude potrebné venovať zvýšenú pozornosť ich obnove a rozvoju týchto inštitúcií

III. 2 Dosiachnutie vysokej miery zamestnanosti

Vysoká miera zamestnanosti je jedným zo základných predpokladov pre stabilný rast životnej úrovne obyvateľstva. Na to, aby sa zamestnanosť mohla zvyšovať, je potrebné dobre nastaviť podmienky tak pre dopyt, ako aj ponuku práce. Práve o naplnenie tohto zámeru sa snažili uskutočnené reformy trhu práce a sociálneho systému. Silným podnetom na ich realizáciu bola vysoká miera nezamestnanosti a nízka motivácia občanov riešiť si vlastnú situáciu. Uskutočnené kroky mali zabezpečiť, aby sa oplatilo hľadať si prácu, aby zamestnávaniu stálo v ceste menej prekážok, a aby najmä dlhodobo nezamestnaní dostali účinnú pomoc a podporu pri hľadaní zamestnania.

Vysokú mieru zamestnanosti je možné dosiahnuť len za predpokladu rozvoja ekonomickej konkurencieschopnosti Slovenska, čo predpokladá plnenie všetkých častí Národného programu reforiem. Oblasťam, ktoré majú priamy vplyv na rast zamestnanosti, sa venuje táto časť materiálu.

Ďalšie **znižovanie daňového a odvodového zaťaženia** práce u nízkoprijmových skupín patrí medzi **významný nástroj zvyšovania zamestnanosti** týchto skupín. Tento krok možno dosiahnuť dôrazom na to, aby pri znižovaní daní a odvodov bolo prioritou zníženie zaťaženia práce, alebo presunom zaťaženia od práce k iným faktorom. Uvedené opatrenie je v súlade s usmernením Rady EÚ č. 22 Zabezpečenie vývoja nákladov práce a mechanizmov stanovovania miezd, ktoré podporujú zamestnanosť. Slovenská republika preto od r. 2006 zlacní prácu a podporí ľudí pracujúcich za nízke mzdy zavedením daňového bonusu na jednotlivca namiesto nezdaniteľného minima a naďalej bude podporovať pracujúce rodiny zo strednej a sociálne slabších vrstiev, a to najmä zvýšením daňového bonusu na dieťa.

Na zvýšenie zamestnanosti najmä v sektore služieb sa Slovenská republika sústreďuje na **ďalšie zjednodušenie regulačného a administratívneho bremena zamestnávania ako aj samozamestnávania** a zároveň podnikne kroky stimulujúce účasť jednotlivcov vo formálnej ekonomike tak, aby zamestnanec aj zamestnávateľ mali motiváciu zaradiť sa do systému, pričom by to bolo pre obe strany pomerne jednoduché. Tieto ciele naplňajú usmernenia Rady EÚ č. 17, 19 a 21, orientované na politiky smerujúce k plnej zamestnanosti, k zvýšeniu atraktívnosti práce a spružneniu trhu práce. Pôjde najmä o tieto opatrenia:

- V r. 2006 príprava akčného plánu zjednodušovania byrokracie pri zamestnávaní pre zamestnávateľov, ktorí sú živnostníci a fyzické osoby, ktorý sa začne naplňovať od r. 2007.
- Od r. 2006 zníženie administratívneho bremena regulácie ochrany zdravia pri práci pre zamestnávateľov bez zníženia stupňa ochrany zamestnancov. V r. 2007 sa zavedie určitá miera ochrany živnostníkov podobná zamestnancom v oblasti ovplyvňujúcej bezpečnosť a ochranu pri práci.
- Príprava opatrení umožňujúcich flexibilné formy zamestnávania formou „teleworkingu“ v r. 2007 a ich zavedenie do praxe od r. 2008.
- Na základe auditu prekážok v podnikaní, ktorý sa uskutoční v r. 2006, prijatie ďalších opatrení zameraných na podporu podnikania (viď. Podnikateľské prostredie).

Podpora mobility za prácou je jedným z rozhodujúcich faktorov zvyšovania celkovej miery zamestnanosti a súčasne zmiernovania regionálnych rozdielov na trhu práce. Opatrenia sú v súlade s usmernením Rady EÚ č. 20 Lepšie prispôsobenie sa trhu práce. Prioritou pre obdobie rokov 2006 - 2008 je **odstrániť bariéry brániace výraznejšej medziregionálnej pracovnej mobilite**, čo bude v zhode s usmernením Rady EÚ č. 20 Lepšie prispôsobenie sa potrebám trhu práce. Slovenská republika prijme nasledujúce opatrenia:

- Od r. 2006 sa zvýšia a rozšíria finančné príspevky na podporu individuálnej mobility dlhodobejšie nezamestnaných za prácou (náklady na presťahovanie do miesta výkonu práce a na dochádzku za prácou mimo miesta bydliska).
- Zároveň sa rozšíri okruh služieb zamestnanosti poskytovaných úradmi práce o segment služieb zameraných na poradenstvo a pomoc pri hľadaní zamestnania ako aj pri vyhľadávaní možností ubytovania pre uchádzačov o zamestnanie a ich rodinných príslušníkov v regiónoch s lepšími pracovnými príležitosťami.
- V rámci nového programovacieho obdobia 2007-2013 sa budú podporovať aj projekty neštátnych poskytovateľov služieb zamestnanosti zamerané na poskytovanie informačných a sprostredkovateľských služieb pre uchádzačov o zamestnanie a malých a stredných podnikateľov, ktorí sa chcú uplatniť v póloch rastu (tzv. mobilitné centrá).

- Od r. 2006 sa bude podporovať ciele ná výstavba tzv. štartovacích bytov najmä pre občanov zo sociálne ohrozených skupín obyvateľstva (mladé rodiny, mladí ľudia po ukončení školy, resp. ústavnej alebo ochrannéj výchovy), ktorí sa budú sťahovať za prácou do regiónov s vyššou ponukou práce.
- Od r. 2006 bude Slovenská republika podporovať aj výstavbu bytov realizovaných v súvislosti s prípravou významnej investície, čo výrazne uľahčí sťahovanie pracovnej sily do týchto pólův rastu.
- Samosprávne kraje budú od r. 2007 popri kompetenciách vo verejnej autobusovej doprave v rámci preneseného výkonu štátnej správy a od r. 2009 v rámci samosprávnej pôsobnosti vykonávať kompetencie aj v oblasti zabezpečovania regionálnej železničnej dopravy.

Popri podpore medziregionálnej mobility pracovnej sily bude Slovenská republika podporovať aj **cezhraničnú pracovnú mobilitu**, pričom budeme stavať na geografickom fakte existencie dlhej štátnej hranice SR s ostatnými štyrmi členskými štátmi EÚ, odvekej kultúrnej a spoločenskej príbuznosti obyvateľstva v prihraničných regiónoch a existujúcej vysokej prepojenosti prihraničných trhov práce. Opatrenie je v súlade s usmernením Rady EÚ č. 20 Lepšie prispôsobenie sa potrebám trhu práce. V rámci nového programovacieho obdobia 2007-2013 sa budú podporovať investície do menšej infraštruktúry, ktorá umožní väčšiu fyzickú prepojenosť susedných trhov práce a investície do prepojenosti informačných systémov jednotlivých aktérov na prihraničných trhoch práce. Podporu cezhraničnej pracovnej mobility vníma Slovenská republika ako obojstranný tok ľudského kapitálu a jeho uplatnenie na susedných trhoch práce formou pravidelného dochádzania za prácou. Dôležitým faktorom pri zlepšení fungovania trhu práce je pokračujúca modernizácia služieb zamestnanosti s dôrazom na posilnenie úlohy samotných nezamestnaných, samospráv, súkromného aj neziskového sektora na základe jasne definovaných nárokův jednotlivca a štandardov služieb a kvality zo strany poskytovateľov.

Slovenská republika od r. 2006 a najmä v rámci nového programovacieho obdobia 2007-2013 zintenzívni investície do zvyšovania konkurencieschopnosti verejných služieb zamestnanosti prostredníctvom projektův zameraných na zlepšenie ich vybavenosti informačnými a komunikačnými technológiami, vzdelávanie pracovníkov úradov práce a zavádzanie inovatívnych foriem služieb zamestnanosti. Od r. 2007 sa výrazne rozšíri systém nákupu služieb zamestnanosti od neštátnych poskytovateľov, ktorý bude prebiehať na základe vopred určených štandardov kvality a dosiahnutých výsledkov.

V oblasti **podpory zamestnanosti** sa Slovenská republika bude naďalej zameriavať najmä na znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie, čo bude v súlade s usmernením Rady EÚ č. 19 Zabezpečenie inkluzívnych trhov práce, zvýšenie atraktívnosti práce, zabezpečenie toho, aby sa uchádzačom o zamestnanie oplátilo pracovať a to vrátane znevýhodnených a neaktívnych osôb. V rokoch 2006 - 2008 sa budú rozvíjať a zdokonaľovať existujúce nástroje podpory zamestnanosti, a to príspevky zamestnávateľom, ktorí prijímú do pracovného pomeru znevýhodneného uchádzača o zamestnanie a príspevky uchádzačom o zamestnanie na samozamestnanie. V rámci nového programovacieho obdobia 2007 - 2013 sa budú podporovať projekty na skúšobné overovanie nových nástrojův aktívnej politiky zamerané najmä na poradenstvo a sprostredkovanie práce v kombinácii so vzdelávaním vybraných cieľových skupín, poradenstvo a ďalšie vzdelávanie pre malé a stredné podniky a starostlivosť o zamestnancov ohrozených hromadným prepúšťaním. Poskytovanie investičných stimulův bude výrazne koncentrované len na investície do oblastí s dlhodobou vysokou mierou nezamestnanosti a/alebo na strategické investície s významným prínosom pre celú ekonomiku a/alebo na investície do sektorův s vysokým technologickým komponentom. Súčasne sa štátna pomoc investorom bude zameriavať prevažne na podporu vzdelávania a len v mimoriadne opodstatnených prípadoch na priamu podporu tvorby pracovných miest.

Na zabezpečenie schopnosti pracovnej sily plynulo prechádzať z jedného zamestnania do druhého bez zbytočne dlhého obdobia nezamestnanosti bude Slovenská republika od r. 2006 podporovať poskytovateľov služieb zamestnanosti pri realizácii služieb pre **zamestnancov ohrozených hromadným prepúšťaním** a osoby, ktoré stratili prácu v dôsledku hromadného prepúšťania. Zároveň budú finančne podporovaní tí zamestnávateľia, ktorí pri hromadnom prepúšťaní budú aktívne pomáhať svojim zamestnancom nájsť si ďalšie zamestnanie.

Vzhľadom na skutočnosť, že nezamestnanosť na Slovensku je prevažne štrukturálneho charakteru, dôležitú úlohu pri prepojení ponuky pracovnej sily a dopytu po nej zohráva fungujúci **system poradenstva o povolaniach a zamestnaniach**, ktorý je prístupný počas celého života. Opatrenia reagujú na usmernenie Rady EÚ č. 19 Zabezpečenie začleňujúcich trhov práce, zvýšenie atraktívnosti práce, zabezpečenie toho, aby sa uchádzačom o zamestnanie oplátilo pracovať a to vrátane znevýhodnených a neaktívnych osôb. Slovenská republika v r. 2006 pripraví stratégiu celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva (viď časť „Moderná vzdelávacia politika“), ktorá sa bude v oblasti kariérneho poradenstva zameriavať na:

- zabezpečenie zberu údajov o trhu práce, tvorbu a distribúciu informácií potrebných pre rozhodovanie v oblasti tvorby učebných plánov, voľby štúdia a zamestnania tak, aby informácie boli čo najdostupnejšie pre všetkých;
- monitorovanie a evaluáciu vzdelávacích programov, a to v rámci iniciačného vzdelávania ako aj ďalšieho vzdelávania (zamestnancov aj nezamestnaných);
- vzdelávanie kariérnych poradcov na školách a na úradoch práce a vytvorenie systému hodnotenia kvality poskytovaných služieb. V rámci služieb zamestnanosti sa osobitná pozornosť bude venovať poradenstvu pre ohrozené skupiny a mladých ľudí s nedostatočným alebo nezodpovedajúcim vzdelaním s cieľom umožniť ich návrat do školy;
- rozšírenie činnosti kariérnych poradcov okrem poskytovania informácií aj na diagnostiku klienta a získavanie spätnej väzby.

Od r. 2006 sa Slovenská republika zameria na zvyšovanie kvality a cielenia programov vzdelávania pre nezamestnaných. Skvalitní sa výber uchádzačov o zamestnanie do kurzov vzdelávania a rozšíria sa služby poskytované vzdelávacími inštitúciami o monitoring zamestnávateľov a sprostredkovanie pracovného miesta. Zabezpečí sa rovnaký prístup k programom vzdelávania pre skupiny ohrozené sociálnym vylúčením vrátane príslušníkov rómskych komunít.

Programy vzdelávania budú zacielené najmä na potreby osôb ohrozených hromadným prepúšťaním a osôb, ktoré stratili prácu z dôvodu hromadného prepúšťania, osôb vzdialených od trhu práce (mladí vstupujúci po prvýkrát na trh práce, rodičia po návrate z rodičovskej dovolenky, občania so zdravotným postihnutím, azylanti). Tematicky sa programy vzdelávania sústredia na získavanie praktických skúseností u potenciálneho zamestnávateľa, vzdelávanie na začatie podnikania v malých a stredných podnikoch, stratégiu udržania firmy a zabezpečovanie jej rozvoja a vzdelávanie podľa konkrétnych požiadaviek zamestnávateľov, ktorí umožnia skorý nástup absolventov vzdelávania do zamestnania.

III.3 Vyrovnávanie sa s demografickými zmenami

Konkurencieschopnosť ekonomiky a vysoká zamestnanosť úzko súvisia s riešením základných demografických problémov, ako sú zníženie počtu detí, starnutie populácie či migračné tlaky. Napriek tomu, že Slovenská republika podnikla v minulosti isté kroky zamerané na zníženie negatívnych vplyvov demografickej zmeny (hlavne čo sa týka udržateľnosti verejných financií), je potrebné zvýrazniť dôležitosť uvedenej témy a venovať sa jej komplexne.

Na základe demografickej štruktúry EÚ, pravdepodobného poklesu pracovnej sily a starnúceho obyvateľstva je nevyhnutné, aby SR ako aj ostatné členské štáty EÚ podnikli kroky na dosiahnutie zvýšenia produktívneho veku. V správe Európskej Komisie zo zasadnutia Európskej Rady v Lisabone sa zdôrazňuje potreba prilákať ľudí zamestnať sa, pričom „zvýšovanie počtu Zdravých rokov života (Healthy Life Years)“ bude rozhodujúcim faktorom pri dosahovaní tohto cieľa. Modernizácia zdravotníctva preto predstavuje podstatný príspevok k zlepšovaniu zdravotného stavu populácie a tým zvyšovaniu počtu pracovnej sily na trhu. Investície do podpory zdravotnej starostlivosti a prevencie majú pomáhať udržať aktívnu účasť na spoločenskom živote pre pracujúcich, a tak udržať ich prínos pre hospodárstvo a zároveň znižovať mieru ich závislosti.

Z tohto dôvodu Slovenská republika pripraví v priebehu roka 2006 **dlhodobú populačnú politiku**, ktorá sa bude zaoberať zmenami reprodukčných procesov a vyrovnávať sa so zmenami populačných štruktúr. Táto politika sa bude zaoberať primárne nasledovnými otázkami:

- ako môže verejná politika prispieť k zdravej pro-rodinnej politike a vyššej udržateľnej pôrodnosti založenej na naplnení želaní potenciálnych rodičov,
- ako možno ďalej zvýšiť zamestnanosť dvoch skupín, u ktorých je dnes nízka: matiek detí do 12 rokov a starších ľudí,
- ako zabezpečiť, aby vyrovnanie sa s dôsledkami starnutia populácie bolo fiškálne udržateľné a nebolo v rozpore s cieľmi v oblasti zamestnanosti,
- akú úlohu bude zohrávať v populačnej politike riadená migrácia.

Aj keď ucelenú odpoveď na uvedené otázky bude obsahovať až spomínaná populačná politika, už dnes možno navrhnúť niektoré čiastkové kroky a reformy, ktoré jej k naplneniu Slovenská republika bude realizovať v rokoch 2006 - 2008. Tieto opatrenia budú v línii s usmernením Rady EÚ č. 18 Podpora celoživotného prístupu k práci.

Za jednu z hlavných priorít bude nepochybne považované podpora mladých rodín najmä v oblasti bývania (viď časť o zamestnanosti) a zosúladenie rodinného a pracovného života. Zosúladenie rodinného a pracovného života považujeme za dôležité preto, že zároveň zvyšuje pravdepodobnosť, že potenciálni rodičia budú mať toľko detí, koľko považujú z hľadiska osobných preferencií za optimálny a zároveň sa zvýši zamestnanosť rodičov, najmä matiek, kde v kategórii matiek detí do 12 rokov má Slovenská republika jednu z najvyšších medzier medzi všeobecnou zamestnanosťou žien a zamestnanosťou tejto skupiny v krajinách OECD.

Pôjde najmä o nasledovné konkrétne opatrenia, ktoré Slovenská republika prijme v rokoch 2006-2008:

- **zvýšenie dostupnosti verejných služieb** cez prioritnú elektronizáciu služieb pre rodiny (napr. prídavky na deti, rodičovský príspevok, prihlasovanie dieťaťa do poisťovne) a garantovanie dlhších otváracích hodín orgánov verejnej správy na úrovni štátnej správy aj verejnej správy,
- **zvýšenie dostupnosti a pružnosti vzdelávacieho systému a systému starostlivosti o deti** cez postupnú reštrukturalizáciu školského dňa a družín smerom k spojeniu a predĺženiu školského dňa, povinnosť škôl a škôlok dodržať určité otváracie hodiny (alebo dĺžku otvorenia počas dňa), povinnosť verejných orgánov zabezpečiť otvorenosť materských škôl aj mimoškolskej činnosti počas prázdnin), rozbeh grantového systému na zriaďovanie materských škôl a doplniť ho o granty na zriadenie jaslí (prípadne umožniť MŠ mať aj menšie deti) a podmienenie štátnych podpôr pre developerov/priemyselné parky/veľkých zamestnávateľov zriadením služieb starostlivosti o menšie deti,
- **podporu postavenia rodičov na pracovisku** cez právo na kratší pracovný úväzok, ak to nie je pre zamestnávateľa dokázateľne neefektívne, osobitný podporný program pre ženy vracajúce sa

na trh práce po materskej/rodičovskej dovolenke, intenzívnejšie kontroly dodržiavania pracovnej legislatívy v oblasti práv rodičov, podporu pro-rodinného kolektívneho vyjednávania a pro-rodinných zamestnávateľov a samospráv ako aj riešenie možnosti striedania rodičov pri ošetrovaní člena rodiny,

- zároveň v rámci nového programovacieho obdobia 2007-2013 sa bude klásť zvýšený dôraz na budovanie infraštruktúry v tejto oblasti.

Na zabezpečenie udržateľnosti verejných financií a dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti je potrebné pokračovať v reforme sociálneho poistenia a to najmä v oblasti ďalšieho prehĺbenia motivácie pracovať dlhšie a primerane fyzickému a psychickému stavu jednotlivca. V rokoch 2006 až 2008 bude pokračovať realizácia predĺženia veku odchodu do dôchodku z 53-57 rokov pre ženy a 60 rokov pre mužov na 62 rokov. Keďže dôchodkový vek sa predlžuje tempom 9 mesiacov ročne, u mužov bude cieľový stav dosiahnutý už v roku 2006, zatiaľ čo u žien bude predlžovanie pokračovať v rokoch 2006-2008 a ďalej. Okrem toho bude pokračovať zavádzanie povinného sporivého dôchodkového piliera, ktorý odštartoval 1. 1. 2004.

Starnutie obyvateľstva však bude čoraz viac zdôrazňovať potrebu dlhodobej starostlivosti o starších. Slovenská republika zavedie v roku 2007 nový systém dlhodobej starostlivosti, ktorý zjednotí služby poskytované prostredníctvom sociálneho a zdravotného systému a vyrovná sa s touto výzvou prostredníctvom decentralizácie, dôrazu na rozhodovanie jednotlivca a vytvorenie nových trhov.

Nevyhnutnou súčasťou vyrovnávania sa s demografickými zmenami je aj koncepčný prístup k migračným tokom. Slovenská republika v roku 2005 prijala svoju migračnú koncepciu, v rámci ktorej by sa v rokoch 2006 - 2007 mal začať skúšobný projekt riadenej imigrácie vysokokvalifikovaných jednotlivcov.

III.4 Inkluzívny trh práce a inkluzívna spoločnosť

Rast zamestnanosti je najefektívnejším prostriedkom ekonomického rastu pri rozvoji inkluzívnej spoločnosti. Vážnym problémom trhu práce v Slovenskej republike je obmedzená možnosť zamestnania znevýhodnených a marginalizovaných skupín obyvateľstva. Doterajšie opatrenia novej aktívnej politiky trhu práce zamerané na tieto skupiny sa ukázali ako účinný nástroj integrácie a podpory zamestnávania. V ďalšom období je však nevyhnutné zamerať intenzívne úsilie na podporu začlenenia na trh práce u viacnásobne znevýhodnených a marginalizovaných skupín obyvateľstva vzdialených od trhu práce formou **zintenzívnenia a zavedenia nových foriem pomoci a podpory** pre tieto skupiny. Realizáciou aktivít a opatrení bude Slovenská republika, tak ako doteraz podporovať integračné, nie segregačné riešenia a presadzovať dôslednú antidiskriminačnú politiku.

Slovenská republika bude v ďalšom programovacom období 2007 – 2013 pokračovať a výraznejšie podporovať ciele prostriedkov Európskeho sociálneho fondu na **dopytovo orientované projekty zamerané na skúšobné overovanie a realizáciu nástrojov aktívnej politiky trhu práce** (viď kapitola dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti) pre viacnásobne znevýhodnené a marginalizované skupiny obyvateľstva, ako aj realizovať a rozširovať národné projekty u tých programov, ktoré sa ukázali ako efektívne. Opatrenia budú v zhode s usmernením Rady EÚ č. 19 Zabezpečenie začleňujúcich trhov práce, zvýšenie atraktívnosti práce, zabezpečenie toho, aby sa uchádzačom o zamestnanie oplátilo pracovať a to vrátane znevýhodnených a neaktívnych osôb.

Od roku 2006 sa budú implementovať **nové opatrenia revidovaného Národného projektu III** zameraného na vzdelávanie nezamestnaných. Osobitnú úlohu budú zohrávať **vzdelávacie programy druhej šance** pre ľudí s nízkym vzdelaním zamerané na dokončenie základného vzdelania a rozšírené

o prípravu na získanie stredoškolského vzdelania, získavanie zručností pre uplatnenie na trhu práce a pod. Od r. 2007 sa tieto programy budú realizovať na celom území SR. Programy sú v zhode s usmernením Rady EÚ č. 23 Rozšírenie a zlepšenie investícií do ľudského kapitálu.

Budovanie inkluzívneho trhu práce, zmierňovanie a odstraňovanie sociálneho vylúčenia a chudoby vyžaduje výrazné zmeny a investície aj v oblasti sociálnych služieb a iných špecializovaných činností. V oblasti sociálnych služieb je potrebná podpora zmeny filozofie, ako aj zameranie na **zavádzanie nových typov sociálnych služieb a programov**, ktorých cieľom je uprednostnenie ich poskytovania v prirodzenom rodinnom a širšom sociálnom prostredí, podpora služieb ambulantného charakteru pred pobytovými typmi služieb a rozvoj nízkoprahových služieb pri zvyšovaní dostupnosti a kvality poskytovaných služieb. Uvedené zámery sa premietnu do **nového zákona o sociálnych službách**, ktorého prijatie sa očakáva v roku 2006. Významnou oblasťou podpory v novom programovacom období 2007 - 2013 musí byť **zavádzanie sociálnych služieb terénneho typu**, rozvoj funkčného systému služieb a intervenčných programov orientovaných na rodinu a na plnenie základných funkcií rodiny a programov na aktiváciu vnútorných zdrojov znevýhodnených a vylúčených osôb a na pomoc a podporu pri ich napájaní na vonkajšie zdroje pomoci a štandardné nástroje vrátane budovania infraštruktúry. Uvedené aktivity treba podporovať aj vybraným poskytovaním dotácií samospráve či neštátnym subjektom.

V nasledujúcom období sa Slovenská republika zameria na **implementáciu novej právnej úpravy sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately** a ďalších súvisiacich právnych úprav. Ich dôraz je najmä na výkon opatrení preventívneho charakteru a princíp súslednosti a komplexnosti opatrení pri zameraní sa na sanáciu, podporu rodiny v kríze a zlyhávaní pri odstraňovaní dôvodov, pre ktoré bolo dieťa z rodiny vyňaté a zabezpečenie vhodného náhradného rodinného prostredia dieťaťu, ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa. Posilnenie realizácie týchto zámerov je možné len zabezpečením dostupnosti intervenčných a poradenských aktivít a programov. Tie budú podporované prostredníctvom štrukturálnych fondov, ako aj poskytovaním dotácií na realizáciu vybraných typov aktivít. V oblasti ústavnej starostlivosti bude začiatkom roka 2006 pripravená **koncepcia ústavnej starostlivosti na roky 2006 – 2008**.

Slovenská republika bude naďalej pokračovať vo zvyšovaní rovnosti šancí, najmä detí, individuálnou **podporou pre rodiny s deťmi v hmotnej núdzi a nízkopříjmové rodiny**, resp. rodiny z deprivovaných lokalít prostredníctvom dotácií pre podporu prístupu ku vzdelávaniu a k zdravotníckej starostlivosti. Ďalším aktivitám v oblasti podpory prístupu ku vzdelaniu pre deti z chudobných rodín sa venuje časť moderná vzdelávacia politika.

Pri realizácii aktivít, opatrení a programov predchádzania a zmierňovania chudoby a sociálnej inklúzie bude pokračovať tvorba systému monitoringu a evaluácie, ktorej súčasťou je budovanie kapacít v tejto oblasti vrátane rozvoja poznatkov a efektívnej implementácie a podpory tvorby a šírenia najlepších riešení a nových trendov.

Zámery v oblasti sociálnej pomoci a sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately budú v rokoch 2006-2008 realizované aj prostredníctvom úveru Svetovej banky, ktorý je orientovaný na **zvyšovanie funkčnosti a stabilizáciu inštitucionálneho rámca, rast kvality výkonu, procesného a profesijného zabezpečenia práce zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny**. Súčasťou aktivít je okrem budovania kapacít a vytvorenia systému ďalšieho vzdelávania zamestnancov štátnej správy návrh podpory v posilňovaní kapacít a zabezpečovania vzdelávania zamestnancov samosprávy a neštátnych subjektov v oblasti sociálnych vecí. Programy sú v zhode s usmernením Rady EÚ č. 23 Rozšírenie a zlepšenie investícií do ľudského kapitálu.

V oblasti sociálnej inklúzie je dôležité naďalej podporovať **vznik a udržanie lokálnych partnerstiev sociálnej inklúzie prostredníctvom Fondu sociálneho rozvoja** (rozpočtová organizácia MPSVR SR), ako aj zavádzanie sociálnych služieb zameraných na vyvolanie a podporovanie zmeny v rámci

miestnych spoločenstiev. Významnou je aj podpora z Európskeho sociálneho fondu zameraná na aktivizáciu členov miestnych komunít k svojpomocnému riešeniu problémov. V roku 2006 bude pripravený plán dlhodobého pôsobenia Fondu sociálneho rozvoja ako nástroja podpory tvorby a realizácie politík komunitného rozvoja, predchádzania a riešenia chudoby a sociálneho vylúčenia na lokálnej úrovni. V rokoch 2006-2007 bude pokračovať štátny dotačný **Program podpory rozvoja komunitnej sociálnej práce v obciach** zameraný na realizáciu komunitnej a terénnej sociálnej práce v obciach. Po uskutočnenej decentralizácii a prechode kompetencií na úseku sociálnych služieb zo štátnej správy na samosprávu sa v roku 2008 pripravuje prenos pôsobnosti aj v oblasti riešenia pomoci v hmotnej núdzi. V roku 2006 je zámerom prostredníctvom selektívnej decentralizácie (osobitný príjemca) posilniť lokálne riešenia a zodpovednosť v oblasti pomoci v hmotnej núdzi.

IV. Mikroekonomická politika

IV.1 Podnikateľské prostredie

Priaznivé podnikateľské prostredie je základným predpokladom dlhodobej konkurencieschopnosti a rastu každej trhovej ekonomiky. Je to prostredie, v ktorom štát podporuje a chráni hospodársku súťaž, vytvára pre ňu jasné a stabilné pravidlá, efektívne zabezpečuje ich dodržiavanie všetkými účastníkmi trhu a zároveň minimalizuje administratívne prekážky a požiadavky voči podnikateľom.

V uplynulých rokoch vláda SR výrazne zlepšila podnikateľské prostredie v mnohých oblastiach ovplyvňujúcich podnikanie, vďaka čomu neexistujú dnes na Slovensku v podnikaní závažné bariéry. Zlepšili sa podmienky pre zakladanie nových firiem, legislatíva trhu práce a zefektívnil sa proces konkurzu a vyrovnania. Napriek tomu však ešte pretrváva neuspokojivý stav v oblasti vymáhania práva, neodbúrala sa v želateľnej miere zbytočná regulačná záťaž smerom k podnikateľom a slabo rozvinutý kapitálový trh neumožňuje podnikateľským subjektom efektívny prístup k finančným zdrojom.

Preto boli pre oblasť podnikateľského prostredia stanovené tieto priority:

- vysoká vymožitelnosť práva
- verejné inštitúcie ako partner a nie bremeno
- efektívny prístup ku kapitálovému trhu pre všetky podniky
- kvalitná fyzická infraštruktúra a služby v sieťových odvetviach
- liberalizácia trhov

Naplnenie týchto priorít sa očakáva od realizácie jedenástich konkrétnych úloh, ktoré vo všeobecnosti prispievajú ak k naplneniu integrovanej zásady č.10.

Vysoká vymožitelnosť práva

V rámci tejto priority budú aktivity smerované v rámci dvoch úloh na *zlepšenie podmienok pre efektívne vymáhanie práva* a zavedenie **systemu hodnotenia dopadu právnych predpisov (RIA – Regulatory Impact Assessment)**. Obe by mali byť uskutočnené do konca roku 2006.

Cieľom vlády je vytvoriť podmienky pre zlepšenie kvality a výkonnosti súdnictva a súčasne zlepšiť vnímanie spravodlivosti a účinnosti súdnictva vo verejnosti

Zlepšenie podmienok pre efektívne vymáhanie práva a spravodlivé riešenie sporov bez zbytočných prieťahov si vyžaduje, aby vláda pokračovala v dôslednej realizácii už schválených legislatívnych zmien v organizácii justície a v organizácii a správe súdov a zároveň materiálne i personálne podporila tieto procesy. V rámci svojich kompetencií bude presadzovať zmeny v organizácii a spôsobe práce na

súdoch na báze informačných technológií. V záujme rýchlejšieho a efektívnejšieho procesného postupu vláda SR pripraví zmeny v procesných predpisoch.

Neustranné rozhodovanie súdnych sporov musí byť zabezpečené aj zvýšením transparentnosti rozhodovania súdov, zužovaním priestoru pre korupčné správanie a uplatňovaním účinných nástrojov pre odhaľovanie a sankcionovanie korupcie.

Neefektívnosť duálneho systému uplatňovaného vo výkone rozhodnutia prostredníctvom súdov a exekútorov pri vymáhaní pohľadávok vláda v súčasnej dobe riešila (s účinnosťou od 1. 9. 2005) legislatívnou úpravou Občianskeho súdneho poriadku a Exekučného poriadku, čím sa uvoľnila kapacita súdov pre podporu ich rozhodovania.

Cieľom úlohy zameranej na **system hodnotenia dopadu právnych predpisov** (integrované usmernenie číslo 14) je zabezpečiť hodnotenie všetkých plánovaných (predkladaných) regulačných opatrení z hľadiska finančných, ekonomických a environmentálnych vplyvov, vplyvov na zamestnanosť a podnikateľské prostredie na základe jednotnej metodiky a tým zvýšiť efektívnosť, transparentnosť a koordinovanosť hodnotení a znížiť frekvenciu následných úprav v dôsledku absencie takéhoto hodnotenia.

Súčasnú hodnotenie dopadov regulácie sa v zmysle teraz platných legislatívnych pravidiel predkladá v podobe doložky finančných, ekonomických, environmentálnych vplyvov, vplyvov na zamestnanosť a podnikateľské prostredie. Pre vypracovanie jednotlivých častí doložky chýba jednotná metodika, preto si tento stav vyžaduje, aby každý rezort v rámci svojej zodpovednosti vypracoval jednotnú metodiku pre tú časť doložky, ktorú vyhodnocuje.

Hodnotenie dopadu regulácie sa bude vykonávať metódou analýzy, založenou na informáciách, ktoré hodnotí pravdepodobné náklady, dôsledky a vedľajšie účinky plánovaných nástrojov politiky (zákonov, nariadení, predpisov atď.) Výsledky analýzy budú slúžiť pre zvýšenie kvality politických rozhodnutí a nástrojov politiky ako aj ich vzájomnej previazanosti.

Verejné inštitúcie ako partner a nie bremeno

Kľúčová úloha v rámci tejto priority je uskutočniť do polovice roku 2006 **Komplexný audit prekážok v podnikaní na Slovensku**. Táto úloha, má základný koncepčný charakter a je zameraná na analýzu súčasného stavu v legislatíve, požiadaviek štátu na podnikateľskú sféru a procesov vo verejnej správe, ktoré majú priamy vplyv na podnikateľský sektor.

Vzhľadom na významné zmeny dosiahnuté v poslednom období sa očakáva, že audit prispeje k identifikácii neefektívnych procesov a poskytne návrh opatrení, ktoré podporia systematické odstraňovanie zbytočnej byrokracie a zostávajúcich administratívnych prekážok v podnikaní a prispejú k zlepšeniu a zefektívneniu všetkých procesov vo verejnej správe vo vzťahu k podnikateľskému sektoru, predovšetkým v oblasti ochrany životného prostredia, stavebných povolení a informačných povinností.

Audit by sa mal sústrediť nielen na úroveň centrálnej štátnej správy, ale aj na miestnu a regionálnu úroveň.

Cieľ tejto úlohy by mal výrazne podporiť aj úlohy formulované pre informačnú spoločnosť zamerané na systematickú informatizáciu verejnej správy.

Štátna pomoc je nástrojom, prostredníctvom ktorého vláda prerozdeľuje významnú časť daňových príjmov od daňových poplatníkov a zároveň výrazne zasahuje do fungovania voľného trhu. Toto sú zrejme dôvody, ktoré motivovali aj súčasné aktivity Európskej komisie a Európskej rady, aby v členských krajinách EÚ presadzovali znižovanie objemu štátnej pomoci na minimum a požadovali transparentnosť a jasnú koncepciu v tomto systéme.

Slovensko sa hlási k týmto požiadavkám, pretože zatiaľ nedisponuje transparentným a koncepčným systémom štátnej pomoci, a preto sústreďí všetko svoje úsilie v tejto oblasti na zavedenie takéhoto systému. V rámci úlohy **Strasparentnenie štátnej pomoci** chce do roku 2007 nastoliť systém, ktorý bude v súlade s prioritami národnej i európskej lisabonskej stratégie. V záujme toho chce predovšetkým presmerovať štátnu pomoc zo sektorálnych priorit na jasne definované horizontálne priority, ktorými sú napr. podpora výskumu a vývoja, podpora malých a stredných inovatívnych podnikov atď.

Tomuto cieľu má napomáhať aj zavedenie povinného a okamžitého zverejňovania všetkých príjemcov štátnej pomoci na jednej centrálnej internetovej stránke.

Zlepšenie infraštruktúry v oblasti podnikania do roku 2007 vníma vláda SR ako jeden zo základných predpokladov rozvoja podnikateľského prostredia. Aktualizácia existujúcich schém pomoci zameraných na poradenstvo a vzdelávanie v súlade s pripravovaným čerpaním štrukturálnych fondov pre roky 2007 – 2013 má prispieť k efektívnejšej stimulácii a ku skvalitňovaniu poskytovania poradenských a vzdelávacích služieb pre podnikateľský sektor. Očakáva sa, že tieto aktivity podpora zvyšovanie vedomostného potenciálu podnikateľov a kvalifikácie ich zamestnancov, vytváranie nových podnikateľských subjektov, predovšetkým so zameraním na inovatívne firmy, vznik nových a udržanie existujúcich pracovných miest.

Aktivity v rámci tejto úlohy budú nasmerované aj na sprístupnenie aktuálnych informácií pre podnikateľov prostredníctvom internetu a na vytvorenie systému efektívnej podpory elektronického obchodovania.

V záujme skvalitňovania procesov v samotnej verejnej správe je koncipovaná úloha **Elektronické verejné obstarávanie (e-procurement)**, ktorej realizácia v priebehu roku 2006 by mala postupne nahradiť doterajší klasický proces verejného obstarávania a vytvoriť podmienky pre efektívny spôsob objednávanía, obstarávania a kontroly nákupu tovarov v štátnej správe. Automatizáciu procesov verejného obstarávania bude možné využiť aj pre spoločné obstarávanie viacerých obstarávateľov. Od elektronického verejného obstarávania komodít sa očakáva nastolenie transparentnosti a efektívnosti v tomto procese.

Efektívny prístup ku kapitálovému trhu pre všetky podniky

Jednoduchý prístup na dobre fungujúcu burzu cenných papierov je jedným zo základných predpokladov rozvoja podnikov v trhovej ekonomike. Na Slovensku takáto burza zatiaľ neexistuje, preto jedným z riešení môže byť vytvorenie likvidnej burzy cenných papierov, ku ktorej by mali bezproblémový prístup všetky podnikateľské subjekty zaregistrované v Slovenskej republike.

Vzhľadom na rozmer slovenskej ekonomiky sa však ako najlepšie riešenie pre Slovensko ponúka podporiť v strednej Európe vznik silnej regionálnej burzy, aká už funguje napr. v severských krajinách. V záujme toho sa musia vytvoriť podmienky pre integráciu bratislavskej burzy cenných papierov do stredoeurópskej burzy cenných papierov, ktorá by vznikla spojením búrz existujúcich v susedných krajinách SR.

Úloha **Vytvorenie podmienok pre vznik regionálnej stredoeurópskej burzy cenných papierov** stanovuje za prvý krok realizácie tejto integrácie zmenu inštitucionálneho usporiadania a vlastníckych práv Centrálného depozitára cenných papierov SR a Burzy cenných papierov (BCPB, a. s.) v Bratislave a vstup strategického investora do štruktúry akcionárov BCPB, a. s., ktorý sa predpokladá v roku 2006.

Jedným z dôvodov slabého rozvoja kapitálového trhu na Slovensku vrátane trhu rizikového kapitálu sú legislatívne a inštitucionálne prekážky, ktoré navyše zhoršujú prístup slovenských podnikov ku kapitálovému trhu aj mimo územia SR. Ide predovšetkým o obmedzenia a nedostatky vo finančnom, firemnom a daňovom práve. Preto je potrebné identifikovať a odstrániť z legislatívy tie prekážky, pre ktoré neexistuje seriózne opodstatnenie.

Úloha **Identifikácia a odstránenie legislatívnych prekážok v oblasti kapitálového trhu** je založená aj na aktívnej participácii zástupcov podnikateľského i finančného sektora pri identifikácii úzkych miest legislatívy a koncipovaní potrebných legislatívnych zmien.

Kvalitná fyzická infraštruktúra a služby v sieťových odvetviach

Slovenská republika v plnom rozsahu prevzala do zákona o energetike a regulácii príslušné smernice EÚ, ktoré upravujú trh s elektrinou a plynom. Napriek tejto skutočnosti sa zatiaľ plne nerozbehol reálny trh s týmito produktmi. Jedným z dôvodov je reálne uplatňovanie právnych predpisov v praxi. Preto cieľom úlohy **Identifikácia a odstránenie bariér skutočného otvorenia trhu s energiou** (integrované usmernenia číslo 12, 13 a 16) je získať reálny obraz o bariérach, ktoré bránia otvoreniu trhu s energiou (technické, inštitucionálne a iné bariéry skutočnej liberalizácie) a identifikovať opatrenia na ich odstránenie.

Využívanie obnoviteľných zdrojov energie (OZE) je jedným zo základných predpokladov pre zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja i pre realizáciu strategických cieľov energetickej politiky SR. Pre zabezpečenie diverzifikácie a bezpečnosti dodávok energie, pre ekonomický rast marginalizovaných vidieckych regiónov, pre rast zamestnanosti a rozvoj malého a stredného podnikania predstavujú OZE nezanedbateľný potenciál. V súčasnosti však vyšším investíciám do OZE a ich intenzívnejšiemu využívaniu bránia politické, legislatívne, administratívne, ekonomické i fiškálne bariéry. Tieto bariéry deformujú trhové prostredie, udržiavajú vysokú mieru koncentrácie a centralizácie výroby a distribúcie energie, posilňujú závislosť ekonomiky od dovozu primárnych energetických zdrojov zo zahraničia, zaťažujú životné prostredie, čo predstavuje negatívne externality s nezanedbateľným dopadom na verejné financie v budúcnosti.

Preto vláda SR v rámci úlohy **Rozvoj podnikania v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie** (integrované usmernenie číslo 11) prikróčí k identifikácii a postupnému odstraňovaniu bariér, ktoré bránia intenzívnejšiemu využívaniu obnoviteľných zdrojov energie. Intenzívnejšie a efektívnejšie využívanie OZE si vyžaduje dôkladnú analýzu súčasného stavu, spracovanie jasnej a komplexnej stratégie využívania OZE vrátane mechanizmu využívania verejných zdrojov a iných podporných nástrojov, úpravu energetickej politiky SR, adekvátne zmeny v legislatíve a nie v poslednom rade regionálne akčné plány, ktoré zohľadnia špecifické podmienky regiónov pre využívanie rôznych foriem OZE.

Komplexná stratégia tejto oblasti bude založená o. i. na zvýšení motivácie súkromného kapitálu k investovaniu do OZE a na nasmerovaní štátnej pomoci a finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ do budovania kapacít OZE.

Dopravná dostupnosť jednotlivých regiónov Slovenska je základným predpokladom pre vstup zahraničných investorov do slovenskej ekonomiky a súčasne predpokladom na znižovanie disparít v rozvoji regiónov. Kvalitné dopravné siete pozitívne ovplyvnia mobilitu pracovnej sily a s tým súvisiace zvyšovanie zamestnanosti. Je nepochybné, že rozširovanie vnútorného trhu si vyžaduje disponovať takou infraštruktúrou, ktorá integruje európske ekonomiky a preto je ukončenie prepojenia krajín nesporne prioritou. V tomto období je však z hľadiska Slovenska nie menej dôležitý vnútorný rozmer infraštruktúry. Nedostatočná dostupnosť fyzickej infraštruktúry na území štátu môže významne ovplyvniť atraktivitu krajiny u zahraničných investorov. Pre to sa v súčasnej dobe snahy SR sústreďujú na dokončenie diaľničných a železničných projektov, ktoré spoja západ s východom krajiny, čím sa vlastne zlepši pripravenosť krajiny aj na realizáciu cezhraničných projektov.

Neoddeliteľnou súčasťou fyzickej infraštruktúry je environmentálna infraštruktúra, ktorá patrí k dôležitým faktorom ekonomického rozvoja a konkurencieschopnosti ekonomiky SR s dopadom nielen na tvorbu

priaznivých podmienok pre investície, ale i na životnú úroveň obyvateľstva. Dôležitou úlohou je preto budovanie a rozvoj environmentálnej infraštruktúry.

Liberalizácia trhov

V súvislosti s integrovanými usmerneniami 12 a 13 je možné konštatovať, že zatiaľ čo vnútorný trh pre tovary je relatívne dobre integrovaný, trhy pre služby sú stále fragmentované. Týka sa to okrem iného trhu pre energetiku, dopravu a regulované profesie. S cieľom podpory rastu a zamestnanosti a posilnenia konkurencieschopnosti bude Slovensko presadzovať čo najskoršie otvorenie vnútorného trhu pre služby. Týka sa to aj odstránenia zostávajúcich prekážok pri voľnom pohybe pracovnej sily. Taktiež plná integrácia finančných trhov zvýši výstupy a zamestnanosť tým, že sa prideli dostatočné množstvo kapitálu a vytvoria sa lepšie podmienky pre financovanie podnikania.

SR bude pre zabezpečenie otvoreného a konkurencieschopného trhu podporovať eliminovanie a redukciu tarifných a netarifných bariér v obchode v súlade s kolom rokovaní o Rozvojovej agende z Doha v rámci Svetovej obchodnej organizácii (WTO); efektívnejšie presadzovanie politiky konkurencieschopnosti; výkon miestneho dozoru nad trhom konkurenčnými a riadiacimi orgánmi s cieľom identifikovať a odstrániť prekážky pre konkurenciu a vstup na trh; redukcia štátnej pomoci, ktorá by mohla predstavovať prekážku pre konkurenciu. Členské štáty by mali aj plne implementovať dohodnuté opatrenia pre sieťový priemysel za účelom zabezpečenia efektívnej konkurencie na Európskych integrovaných trhoch a súčasne zabezpečiť uspokojivé dodávanie vysokokvalitných služieb týkajúcich sa všeobecného ekonomického záujmu.

Na iniciatívy Európskej komisie, otvorené v roku 2003 a zamerané na prehodnotenie opodstatnenosti a primeranosti regulácie v oblasti profesijných služieb v členských krajinách EÚ reaguje Protimonopolný úrad SR hodnotiacou **Správou o regulácii profesijných služieb**, ktorej cieľom je formulovať na základe hodnotenia súčasného pripraviteľ odporúčania pre reformu existujúceho systému regulácie v SR.

Správa identifikuje z hľadiska regulácie profesijných služieb päť významných oblastí, v ktorých neprimeraná, resp. neodôvodnená regulácia môže predstavovať vážne bariéry pre rozvoj hospodárskej súťaže. Patrí medzi ne regulácia cien, regulácia reklamy, regulácia vstupu na trh, rozsah vyhradených aktivít a regulácia formy podnikania. Ako ďalšie dôvody zlyhania trhu boli označené asymetria informácií a existencia externalít. Záverečné odporúčania správy, ktoré by sa mali v nadchádzajúcom období premietnuť do konkrétnych opatrení, sú formulované v rámci jednotlivých oblastí a je ich možné zhrnúť takto:

Doterajšie stanovovanie pevných a minimálnych cien v podmienkach SR odstraňuje základný konkurenčný nástroj medzi poskytovateľmi služieb, a preto bude potrebné prehodnotiť odôvodnenosť a rozsah cenovej regulácie, a to predovšetkým u daňových poradcov, architektov a stavebných inžinierov. Odstránená by mala byť aj špecifická regulácia reklamy, ktorá obmedzuje pôsobenie ďalšieho významného konkurenčného nástroja, akou je práve reklama. Súťaž medzi poskytovateľmi služieb by nemala byť limitovaná, a preto by sa v budúcom období malo zabrániť takým opatreniam, ktoré by vymedzovali ďalšie kvalitatívne požiadavky, resp. vyhradené aktivity a ďalej zvyšovali bariéry vstupu na trh. Súčasný obmedzovanie foriem podnikania má tiež negatívny dopad na hospodársku súťaž, lebo znemožňuje vytvoriť efektívnejšie formy spoločností a poskytovať inovatívnejšie, novšie integrované služby, preto komplexné prehodnotenie regulácie tejto oblasti je tiež vysoko aktuálne.

IV.2 Veda, výskum a inovácie

Inovačná aktivita, ktorá v sebe efektívne prepojí podporu vedy, výskumu a inovácií, sa stáva ďalšou dlhodobou prioritou slovenskej vlády. Slovensko potrebuje širokú základňu vedcov schopných realizovať kvalitný výskum na špičkovej medzinárodnej úrovni. Keďže výskum a vývoj sú oblasti, v ktorých dochádza k tzv. pozitívnym externalitám, existuje silný ekonomický argument, aby štát aktívne podporoval tieto oblasti. Verejná politika by mala zabezpečiť dlhodobý rozvoj kvalitného vedeckého potenciálu. Verejná podpora základnej vedy a základného výskumu by mala byť diferencovaná od podpory aplikovaného výskumu, vývoja a inovácií, pretože tieto majú zásadne iný ekonomický charakter. Kvalita aplikovaného výskumu v podnikovej sfére úzko závisí od kvality teoretického výskumu, preto veľká časť vedcov a ich aktivít musí byť prepojená s podnikateľským sektorom tak, aby bol zabezpečený efektívny prenos vedeckých poznatkov v podobe inovácií do reálnych výstupov hospodárstva.

Slovensko má relatívne dobrý výskumný potenciál, ale v dôsledku slabej a hlavne neefektívnej podpory štátu jeho kvalita výrazne zaostáva za najvyspelejšími európskymi krajinami.

Preto hlavným cieľom vlády je vytvoriť základné predpoklady pre rozvíjanie vedy, výskumu a inovácií na úrovni vyspelých európskych krajín. Navrhované kroky by mali zároveň vytvoriť nevyhnutné systémové predpoklady pre efektívnu finančnú podporu zo strany štátu. Realizáciou stratégie konkurencieschopnosti bude môcť štát cielene zvyšovať objem finančných prostriedkov na podporu vedy, výskumu a inovácií. Zároveň bude iniciovať zvyšovanie motivácie súkromnej sféry investovať do perspektívnych oblastí, čo by malo podporiť schopnosť slovenských subjektov efektívne čerpať finančné prostriedky určené na podporu výskumu a vývoja z rozpočtu EÚ a iných medzinárodných/multilaterálnych finančných zdrojov, akými sú rámcový program EÚ pre výskum a vývoj, finančný nástroj EHS, Nórsky finančný nástroj, European Science Foundation a pod. Hlavné priority v tejto oblasti sú stanovené takto:

- výchova a podpora kvalitných vedcov,
- výskum medzinárodnej kvality s adekvátnym prepojením na podnikateľskú sféru,
- účinná verejná podpora podnikateľských aktivít zameraných na vývoj a inovácie.

Naplnenie týchto priorít, ktoré pokrývajú integrované usmernenia 7 a 8, sa očakáva od realizácie štrnástich konkrétnych úloh. Tri z úloh majú prierezový charakter a ich realizácia by mala prispieť k naplneniu väčšiny priorít pre oblasť vedy, výskumu a inovácií.

Prijatím nového zákona o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja bol vytvorený základný legislatívny rámec pre efektívnejšie vynakladanie prostriedkov štátu v tejto oblasti. V zmysle ustanovení nového zákona bude potrebné vytvoriť hlavnú inštitúciu, ktorá bude tieto prostriedky administrovať a rozdeľovať.

V rámci úlohy **Vytvorenie kvalitnej centrálnej štátnej agentúry na podporu výskumu a vývoja** bude potrebné pre novú agentúru zabezpečiť špičkový manažment so skúsenosťami z oblasti výskumu a vývoja. Na činnosti riadiacich orgánov agentúry (predsedníctvo, rady) sa budú podieľať špičkoví zahraniční odborníci. Bude mimoriadne dôležité, aby sa do rád agentúry dostali najlepší slovenskí vedci, výskumní pracovníci a domáci i zahraniční manažéri inovatívnych firiem. Od ich schopnosti, nezávislosti a objektívnosti bude závisieť, či bude agentúra schopná efektívne a nestranné podporovať tie najkvalitnejšie vedecké tímy a projekty Slovenska. Zároveň bude potrebné kompletne vybudovať novú inštitucionálnu štruktúru a administratívne zabezpečenie agentúry vrátane nových programov a aktivít.

Princípy a systém národnej vednej a technickej politiky ako aj medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce budú zakotvené v strategickom dokumente, ktorý bude realizačným výstupom úlohy **Vypracovanie dlhodobého zámeru národnej vednej a technickej politiky**. Dokument bude vychádzať z dôslednej analýzy stavu vedy a techniky na Slovensku a určí základné smery pre realizáciu

národnej vednej a technickej politiky v základnom výskume, aplikovanom výskume a v experimentálnom vývoji. Špeciálnu pozornosť bude venovať mobilite vedecko-výskumných pracovníkov, vytváraniu priaznivých podmienok pre vysielanie vedecko-výskumných pracovníkov do zahraničia a prijatiu zahraničných vedecko-výskumných pracovníkov na slovenských univerzitách a vo výskumných organizáciách.

Dokument bude obsahovať aj konkrétne údaje o postupnom raste objemu finančných prostriedkov investovaných do oblasti vedy a výskumu zo štátneho rozpočtu i zo súkromného sektora. Nárast finančných prostriedkov bude podriadený dosiahnutiu barcelonského cieľa pri zohľadnení konkrétnych podmienok Slovenska. Za dôležitejšiu než celkový objem vynaložených zdrojov považuje SR kvalitu týchto výdavkov a efekty, ktoré prinášajú. A práve na zlepšenie efektívnosti vynakladania verejných zdrojov na výskum, vývoj a inovácie sa sústreďuje väčšina úloh v tejto oblasti.

Cieľom úlohy **Centrálny informačný portál pre oblasť vedy výskumu a inovácií** je vytvoriť v priebehu roku 2006 informačné zabezpečenie výskumu a vývoja ako jeden centrálny bod v rámci ústredného portálu verejnej správy, ktorý bude môcť občanom a inštitúciám poskytnúť informácie o všetkých programoch, aktivitách a projektoch z oblasti vedy, výskumu a inovácií podporovaných z verejných zdrojov.

Zároveň bude potrebné lepšie využívať a rozvíjať **národnú informačnú infraštruktúru v oblasti výskumu, vývoja a inovácií**. Jedná sa predovšetkým o vzájomné prepojenie kľúčových knižníc a elektornické sprístupnenie ich informačnej bázy pre vedeckú komunitu, ako aj širší podnikateľský sektor.

Výchova a podpora kvalitných vedcov

Bez kvalitných ľudských zdrojov ako súčasti infraštruktúry výskumu a vývoja, nie je možné realizovať výskum a vývoj na špičkovej európskej úrovni. Perspektívne jadro najkvalitnejších ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja predstavujú doktorandi a post-doktorandi, preto cieľom v tejto oblasti je zaviesť podporu doktorandov formou doplnku k existujúcemu systému financovania doktorandského štúdia prostredníctvom grantovej schémy pre podporu najkvalitnejších ľudských zdrojov. Tento systém by mal motivovať aj podnikateľské subjekty k podpore externého doktorandského štúdia vlastných špičkových zamestnancov formou finančnej spoluúčasti. V rámci úlohy *Systém podpory doktorandov a post-doktorandov* sa uvažuje aj so zavedením aktívnej podpory post-doktorandov, ktorá v súčasnej dobe na Slovensku absentuje.

Cieľom úlohy **Systém podpory mobility ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja** je vytvoriť nástroj na podporu mobility pracovníkov výskumu a vývoja medzi vysokými školami a Slovenskou akadémiou vied na jednej strane a podnikateľským sektorom na strane druhej. Nástroj by mal byť zameraný aj na podporu medzinárodnej mobility slovenských vedcov a ich účasti na výskumných projektoch v zahraničí a zároveň aj na účasť zahraničných vedeckých pracovníkov na projektoch Slovenska.

V rámci podpory mobility sa bude riešiť aj uľahčenie návratu slovenských absolventov zahraničných univerzít zjednodušením procesu uznávania dokladov o vzdelaní. Zároveň sa budú aktívnejšie podporovať existujúce mobilné centrá pre vedecko-výskumných pracovníkov na Slovensku a existujúci národný mobilný portál. Tieto aktivity by mali posilniť potenciál slovenských výskumníkov v realizácii kolaboratívneho výskumu a vývoja na špičkovej úrovni.

Veda sa môže v krajine dlhodobo rozvíjať len vtedy, ak bude o ňu primeraný záujem v celej spoločnosti a zároveň bude mať adekvátnu spoločenskú prestíž. Úloha **Program popularizácie vedy v spoločnosti** má za cieľ zlepšiť vnímanie vedy a výskumu v spoločnosti ako jedného zo základných stavebných kameňov zvyšovania životnej úrovne občanov. Za týmto účelom bude vypracovaný program

na podporu výmeny informácií medzi vedeckou komunitou a ostatnou časťou spoločnosti. Program by mal iniciovať aj záujem mládeže o vedu a výskum už na úrovni základných a stredných škôl, výrazne posilniť aktivity zamerané na popularizáciu a prezentáciu vedy a výskumu a prenos znalostí (out-reach activities) v oblasti vedy a výskumu.

Výskum medzinárodnej kvality s adekvátnym prepojením na podnikateľskú sféru

Slovenská republika potrebuje mechanizmy pre nezávislé hodnotenie kvality programov a projektov a musí zaviesť povinnosť zverejňovať výsledky verejne podporovaných výskumných projektov. Cieľom úlohy ***Vypracovanie systému hodnotenia kvality výstupov vedy a výskumu*** bude v prvej fáze vytvoriť platformu – panel expertov, ktorého úlohou bude vypracovať systém hodnotenia kvality výstupov vedy a výskumu na Slovensku, v druhej fáze bude systém implementovaný tak, aby mohol byť rutinne využívaný. Systém sa bude využívať aj na hodnotenie efektívnosti finančných prostriedkov vynaložených zo štátneho rozpočtu na vedu a výskum. Na vypracovaní systému sa budú podieľať aj zahraniční experti, aby mohli byť využité aj medzinárodné skúsenosti. Hodnotenie kvality výskumu a vývoja sa bude uplatňovať celoplošne, aby zdroje štátneho rozpočtu mohli smerovať na tie vedecko-výskumné pracoviská, ktoré pracujú na špičkovej úrovni.

Návrh nového systému štátnych programov na podporu výskumu a vývoja zabezpečí riešenie kľúčových problémov rozvoja a napĺňania potrieb spoločnosti prostredníctvom konkretizácie priorít a nového systému štátnych programov, ktorý bude podporovať aplikovaný výskum a vývoj na špičkovej európskej úrovni. V súlade s Národnou lisabonskou stratégiou budú identifikované tri prioritné oblasti, v ktorých Slovensko disponuje potenciálom pre realizáciu výskumu, vývoja a výstupov pre prax na európskej úrovni. Priority by mali zohľadňovať rozvojové potreby podnikateľskej sféry a ich výstupy by mali byť plne v súlade s dopytom po výsledkoch výskumu a vývoja.

Aby sa mohol realizovať výskum a vývoj na európskej úrovni, musí sa zabezpečiť existencia tzv. kritickej masy technickej a informačnej infraštruktúry i ľudských zdrojov. Túto potrebu by mali riešiť národné centrá excelentnosti, ktoré by mali byť nadštandardne podporované z inštitucionálneho i finančného hľadiska. Podpora by mala slúžiť predovšetkým výraznému zlepšovaniu technického vybavenia výskumných tímov a inštitúcií. Systém by mal byť založený na kváziautomatickej podpore tých tímov a inštitúcií základného a aplikovaného výskumu s výstupmi pre trvalo udržateľné zvyšovanie blahobytu obyvateľstva, ktoré realizujú výskum a vývoj na špičkovej úrovni a úspešne sa zapájajú do medzinárodných výskumných projektov. Štát bude súčasne uplatňovať vo výskume a vývoji nástroj pre podporu vytvárania sietí medzi inštitúciami akademickej (SAV a vysoké školy) a podnikateľskej sféry. Okrem jasne stanovených kritérií sa bude v centrách excelentnosti uplatňovať priebežná kontrola dodržiavania špičkovej úrovne realizovaného výskumu a vývoja a pozitívny výsledok bude podmienkou pre pokračovanie podpory zo strany štátu.

Potrebu zvyšovania kvality a potenciálu slovenského výskumu a vývoja rieši úloha ***Nástroj na podporu medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce a uľahčenie čerpania finančných zdrojov EÚ a výskum a vývoj***. Cieľom úlohy je vytvoriť efektívny priestor pre rozvoj bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce predovšetkým s krajinami EÚ a zaviesť vhodné inštitucionálne nástroje (napr. pre poradenstvo týkajúce sa práv v oblasti duševného vlastníctva) a finančné motivačné nástroje pre zapojenie výskumných pracovísk do medzinárodných projektov, predovšetkým tých, ktoré zabezpečujú prístup k významným výskumným infraštruktúram. Z inštitucionálneho hľadiska bude potrebné vytvoriť agentúru a funkčnú sieť regionálnych kontaktných, resp. informačných miest, ktoré budú podporovať zapojenie slovenských subjektov do európskeho výskumu. Tieto miesta by mali byť jednak zdrojom informácií, ale aj zdrojom finančnej podpory, ktorou by sa mali hradiť niektoré náklady na prípravu projektov do medzinárodných súťaží (napr. právne poradenstvo a asistenčné služby, nevyhnutné cestovné náklady a pod.).

Účinná verejná podpora podnikateľských aktivít zameraných na vývoj a inovácie

V súčasnej dobe štát podporuje v súkromnej sfére inovatívne firmy a inovačné aktivity prostredníctvom viacerých nástrojov. Pre túto oblasť však zatiaľ neexistuje žiadny ucelený koncepčný a efektívny systém. Preto je veľmi aktuálnou požiadavkou vytvoriť takýto systém. Navrhované kroky musia byť vo vzájomnom súlade a stať sa súčasťou uceleného systému inovačnej politiky SR. Môžu výrazne prispieť k naplneniu integrovaného usmernenia číslo 15.

Úloha **Komplexný systém podpory inovatívnych firiem a inovačných aktivít v súkromnej sfére** uvažuje v prvom rade s auditom existujúcich vládnych nástrojov na podporu inovatívnych firiem a inovačných aktivít v súkromnej sfére. Na základe auditu by sa mali podľa potreby niektoré existujúce nástroje a politiky upraviť a nefunkčné úplne zrušiť.

Pri koncipovaní nástrojov na podporu rozvoja rizikového kapitálu budú využité skúsenosti a najlepšie praktiky tých krajín, ktoré dosahujú v tejto oblasti najlepšie výsledky. Konkrétne detailné špecifikácie by mali vychádzať z detailnej analýzy slovenských potrieb a adekvátnych skúseností zo zahraničia. Keďže Slovensko v súčasnej dobe nedisponuje ľudskými zdrojmi so žiaducimi medzinárodnými skúsenosťami a expertízami v tejto oblasti, detailné kroky by mali byť navrhované a implementované v spolupráci s medzinárodnými expertmi v rámci spoločného projektu zameraného na riešenie tohto problému.

Súčasný stav legislatívy Slovenska v oblasti inovácií neumožňuje zatiaľ rozvíjať inovačný proces v súlade s požiadavkami EÚ, pretože oblasť inovácií nie je legislatívne ošetrená. Preto je nevyhnutné vykonať príslušné kroky v záujme vytvárania legislatívneho prostredia pre implementáciu inovácií. Toto úsilie si vyžaduje vypracovanie národnej inovačnej stratégie vrátane dlhodobého zámeru štátnej politiky pre oblasť inovácií a zákona o inováciách. **Zákon o inováciách** by mal doplniť a nadväzovať na aktuálny zákon o systéme štátnej podpory výskumu a vývoja.

Pri koncipovaní týchto dokumentov by mali byť čo najviac využité skúsenosti a najlepšie praktiky tých krajín, ktoré sú v tejto oblasti úspešné, ako napr. Fínsko, Írsko, Izrael a USA. Keďže Slovensko nemá pre túto oblasť skúsených expertov, najlepším riešením sa javí zapojiť do prípravy stratégie a legislatívy medzinárodných konzultantov napr. využitím technickej pomoci Svetovej banky. Tieto zábery sú cieľom úlohy **Vytvorenie modernej legislatívy pre oblasť inovácií**.

V súčasnej dobe štát zlepšuje podporu inovatívnych firiem. Vznikajú nové inkubátory po celom území SR, predovšetkým zásluhou príspevkov zo štátneho rozpočtu a fondov EÚ. Absentuje však jednotný program podpory, ktorý by zároveň umožnil výmenu a využitie skúseností či najlepších praktík medzi jednotlivými inkubátormi. Tento stav by mala riešiť úloha **Podpora technologických inkubátorov zameraných na inovatívne firmy**.

Spoločnostiam, ktoré sú v súčasnej dobe umiestňované do inkubátorov, sa poskytujú kancelárske priestory pre sídlo firmy za zvýhodnených podmienok. Systém inkubátorov by však mal poskytovať aj celú škálu profesionálnych služieb a aktívne poradenstvo vo všetkých otázkach manažovania začínajúcej firmy.

Ako najvhodnejšie riešenie pre túto oblasť prichádza do úvahy aktívna spolupráca medzi štátom a súkromným sektorom, pričom súkromný sektor by mal niesť väčšiu časť zodpovednosti za chod inkubátora a za služby poskytované firmám zaradeným do inkubátora.

Inovatívne projekty narážajú na značné prekážky vo financovaní začiatkových fáz vývoja. Miera rizika je pri týchto investíciách značne vysoká aj pre súkromné fondy rizikového kapitálu. Situáciu na trhu však komplikujú aj ďalšie faktory, akými sú nízka vymožitelnosť práva a malý, slabo rozvinutý trh. V tomto prípade sa najvodnejším nástrojom pre akceleráciu trhu rizikového kapitálu javí vytvorenie programu spoluúčasti štátu na investíciách súkromných rizikových fondov formou tzv. mäkkých pôžičiek, grantov alebo garančných schém, ktoré znižujú riziko súkromného investora pri investícii. Skúsenosti krajín,

ktoré úspešne realizovali podobné projekty, ukazujú, že úspešnosť projektov závisí od toho, akým spôsobom sú navrhnuté. Preto cieľom úlohy **Verejný podporný nástroj na zlepšenie ponuky rizikového kapitálu pre inovatívne firmy v ranom štádiu ich činnosti** je definovať správny systém pre podmienky Slovenska.

V tejto súvislosti bude potrebné rozhodnúť najmä o takých charakteristikách programu, akými sú:

- typ finančného nástroja (napr. soft loans, fond fondov, investičné granty, garančné schémy, rizikový fond vo vlastníctve štátu a pod.),
- úloha a právomoci štátu pri výbere konkrétnych investícií,
- typ odvetvia, do ktorého bude možné investovať.

IV.3 Informačná spoločnosť

Jedným z najlepších prostriedkov ako premeniť Slovensko na dynamickú znalostnú ekonomiku, čo je kľúčový cieľ pre zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti krajiny, je prostredníctvom informatizácie spoločnosti. To bude možné dosiahnuť tým, že sa zabezpečí, aby takmer každý občan vedel používať IKT, teda aby bol informačne gramotný, mal prístup k internetu a pociťoval výhody informačnej spoločnosti. Výsledkom tohto procesu bude zvýšenie celkovej miery vzdelanosti, produktivity a zamestnanosti, začleňovanie znevýhodnených skupín občanov do spoločnosti, skvalitnenie služieb, väčší rast inovácií a zefektívnenie používania verejných prostriedkov.

Dôvodom súčasného neuspokojivého stavu v rozvoji informačnej spoločnosti na Slovensku bola do veľkej miery absencia „jednotného velenia“ s nadrezortnými kompetenciami pre túto oblasť. Bude preto nevyhnutné posilniť inštitucionálne zriadenie, ktoré vymedzí jasné kompetencie a zodpovednosti. Riešením v krátkodobom horizonte bude zvýšenie kompetencií splnomocnenca vlády SR pre informatizáciu spoločnosti. Zo strednodobého hľadiska sa môže táto problematika riešiť napríklad transformáciou Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR, pričom dôraz by sa presunul na informatizáciu. Úlohy definované v tejto časti priamo nadväzujú na Akčný plán stratégie informatizácie spoločnosti pričom sa zameriavajú na tri hlavné oblasti:

- informačná gramotnosť,
- efektívna informatizácia verejnej správy a
- široká dostupnosť internetu.

Zodpovedajú cieľom definovaným v integrovanom usmernení číslo 9.

Informačná gramotnosť

Prechod na znalostnú ekonomiku je podmienený informačnou gramotnosťou obyvateľstva, teda schopnosťou občanov aktívne využívať IKT v každodennom živote. Je preto potrebné zabezpečiť, aby všetky vekové a sociálne skupiny obyvateľstva ovládali IKT, ktorých znalosť je aj jednou z požiadaviek na trhu práce. Školy budú taktiež zapojené do zvyšovania informačnej gramotnosti u širšej verejnosti a to v rámci programu **digitálne štúrovstvo na školách**. Projekt poskytne školám možnosť uchádzať sa o dva typy finančnej podpory na využitie ich informačného vybavenia v prospech lokálnej komunity. Kým prvý bude slúžiť na verejné sprístupnenie počítačov pripojených na internet na minimálne 25 hodín týždenne, druhý poslúži na realizáciu kurzov základov práce s informačnými technológiami.

Vzhľadom na to, že pripravenosť širokých vrstiev obyvateľstva používať moderné IKT je jedným z kľúčových predpokladov úspešnej transformácie na informačnú spoločnosť, je potrebné sledovať pokrok v tejto oblasti. Táto potreba sa zabezpečí **mapovaním stavu digitálnej gramotnosti**

a adaptability obyvateľstva na IKT. Tento monitoring poskytne komplexný typ informácie, na ktorej základe bude možné zvýšiť efektívnosť vynaložených finančných prostriedkov a nasmerovanie ľudských zdrojov v oblasti informačnej spoločnosti. Získané informácie bude tiež možné využívať pre vládne programy a stratégie, pre hodnotiace správy a analýzy o stave IT sektora na Slovensku, pre medzinárodné porovnanie a pod.

Efektívna informatizácia verejnej správy

Popri súkromnom sektore zohráva aj verejná správa dôležitú úlohu vo vytváraní ponuky elektronických služieb, ktoré sú jedným z významných katalyzátorov procesu informatizácie. Avšak vytvorené služby budú občanmi naozaj využívané iba vtedy, ak budú poskytované kvalitne a efektívne. Je preto potrebné realizovať úlohu **Procesný, organizačný a informačný model služieb verejnej správy** s navzájom prepojenými a spolupracujúcimi informačnými systémami, ktoré budú rešpektovať všetky požiadavky používateľov. Pozornosť sa musí pri tom zamerať hlavne na manažment administratívnych procesov v rámci jednotlivých organizácií verejnej správy. Integrovaný model e-služieb bude vychádzať zo zdrojov, ktoré poskytuje informačno-komunikačná infraštruktúra pre jednotlivé procesy. Tie potom budú hodnotené funkčnými, kvalitatívnymi a bezpečnostnými kritériami. V priebehu nasledujúcich troch až piatich rokov navrhuje **Cestovná mapa k zavádzaniu elektronických služieb verejnej správy** zaviesť úplne všetkých dvadsať základných kategórií verejných služieb doporučených Európskou komisiou. V konečnom dôsledku základným poslaním efektívnej elektronickej verejnej správy je v maximálnej možnej miere prispieť k znižovaniu administratívnej záťaže občana a k zvyšovaniu transparentnosti verejnej správy voči občanovi.

Elektronická verejná správa sa dá budovať efektívne iba vtedy, ak všetky verejné databázy a registre fungujú na kompatibilných štandardoch a technológiách, ktoré je možné jednoducho a lacno vzájomne prepojiť. Z tohto dôvodu je nevyhnutné **vypracovanie a prijatie novej právnej úpravy o základných registroch verejnej správy**. Spomínaný legislatívny rámec zabezpečí potrebné podmienky na **vytvorenie systému elektronickej výmeny dát medzi registrami**. Tento systém je nevyhnutným krokom k automatizácii back office procesov a efektívnemu fungovaniu verejnej správy. Na tento účel bude vypracovaná štúdia, ktorá preskúma súčasný stav a navrhne postupnosť krokov pre vytvorenie systému elektronickej výmeny dát medzi registrami. V prvej fáze by mala byť spustená elektronická výmena dát medzi registrom obyvateľov a obchodným registrom, v druhej fáze by mal byť pridaný aj živnostenský register.

Pre komunikáciu medzi informačnými systémami verejnej správy sa zavedie jednoznačný identifikátor. Pôjde o číslo generované ministerstvom vnútra pre každého obyvateľa na základe jeho rodného čísla. Identifikátor bude možné použiť len na informačné účely, teda nie na právne úkony, ktoré bude možné vykonať len na základe zaručeného elektronickeho podpisu.

Občanom sa uľahčí vybavovanie administratívy na úradoch tým, že **informácie z referenčného registra obyvateľov SR a z databázy dokladov SR sa budú poskytovať oprávneným subjektom** pre účely administratívno-správneho charakteru. Tým sa odbúra doterajšia prax nepotrebné administratívnej záťaže, kedy inštitúcie verejnej správy bežne požadujú od občana predloženie a spoplatnenie informácií od iných inštitúcií verejnej správy, ku ktorým majú priamy jednoduchý a bezplatný prístup. Informácie budú sprístupnené nie len orgánom a inštitúciám verejnej správy SR, ale taktiež pre komerčné subjekty a obyvateľov avšak iba v rozsahu ich oprávnení daných platnou legislatívou SR.

Ďalším opatrením uľahčujúcim komunikáciu firiem a občanov so štátnymi a súkromnými inštitúciami je **zvyšovanie používania elektronickeho podpisu v inštitúciách verejnej správy**. Tento krok by mal uľahčiť rozvoj používania informačných technológií tak vo verejnej správe, ako aj v súkromnej oblasti občanov a firiem. V rámci umožnenia takejto komunikácie je potrebné rozšíriť funkcionalitu

informačných systémov daných inštitúcií a Národného bezpečnostného úradu. Rozšírenie samotného elektronického podpisu sa dosiahne *zavedením občianskeho preukazu s čipovou kartou a zaručeným elektronickým podpisom*. Už teraz možno konštatovať, že realizácia tohto projektu si vyžiada rozšírenie funkcionality Národného personalizačného centra a jednotných pracovísk pre zber žiadostí o možnosť personalizácie a výdaja ID kariet s čipom a zaručeným elektronickým podpisom.

Jedným z predurčujúcich faktorov úspešnej informatizácie verejnej správy je kvalita poskytovaných služieb. Pre zabezpečenie kvality však nestačí mať dobre fungujúce a efektívne systémy, ale v prvom rade ľudí, ktorí budú schopní tieto služby poskytovať. Úvodným projektom v tomto smere je ***absolvovanie kvalifikačného programu European Computer Driving Licence (ECDL – Európsky počítačový vodičský preukaz) štátnymi zamestnancami*** na získanie a preukázanie digitálnej gramotnosti, t. j. vedomostí a zručností potrebných pre efektívne využívanie IKT. ECDL poskytuje prepracovaný, overený a odporúčaný kvalifikačný štandard základného informatického vzdelávania. Tento projekt je možné postupne rozšíriť na celú oblasť verejnej správy, vrátane samosprávy a vyšších územných celkov (VÚC).

Dôležitým činiteľom pre občanov pri rozhodovaní o použití e-služieb ponúkaných verejnou správou bude iste ich cena. Zámerom Slovenska v tejto oblasti je, aby prístup k informáciám, ktoré majú iba informačný charakter a nie sú teda použiteľné pre právne úkony, bol bezplatný. V tomto smere sa v prvom rade plánuje zabezpečiť ***voľný informačný prístup do katastra***, podobne ako je to v obchodnom a živnostenskom registri. V súčasnosti je internetový prístup do katastra spoplatnený značne komplikovaným spôsobom, čo vo výraznej miere komplikuje možnosti jeho využívania. V prípade úradných dokumentov, ktoré budú opatrené zaručeným elektronickým podpisom a budú teda použiteľné na právne úkony, sa počíta so spoplatnením elektronickou formou, čo bude obdoba súčasného platenia poplatkov, resp. kolkov pri papierovej komunikácii. Pre tento účel sa preto pripraví ***návrh riešenia elektronického spoplatnenia správnych poplatkov za e-služby***.

V záujme prehľadnosti služieb poskytovaných verejnou správou sa vytvorí ***ústredný portál verejnej správy so vstupným bodom***. Tento vstupný bod bude základným stavebným kameňom pre všetky budúce aktivity portálu. Prostredníctvom neho sa zabezpečí autentifikácia užívateľa, jeho prihlásenie k službe, prevzatie údajov, vytvorenie transakcie a jej postúpenie na príslušného poskytovateľa služieb.

Kým informatizácia verejnej správy nemôže prebehnúť bez patričnej finančnej podpory, je potrebné dbať na to, aby vynaložené prostriedky boli efektívne zhodnotené. V tomto smere sa preto vypracuje ***analýza vytvorenia komplexného systému verejného obstarávania, evidencie a repasácie počítačov na Slovensku***. Takýto systém by umožnil znížiť verejné investície do nákupu nových počítačov pri zvyšovaní ich počtu a predĺžení ich životnosti. Pravidelnou repasáciou hardvéru zo štátnej správy a samosprávy do škôl by mohol systém zabezpečiť zvýšenie počtu a kvality počítačov na školách.

Pre oblasť efektívnej informatizácie verejnej správy sú plánované dve dodatočné opatrenia. V rámci prvého je navrhovaný projekt ***digitálna vláda***. Podstatou tohto opatrenia by mala byť elektronizácia stoviek dokumentov a ich obehu v legislatívnom procese. V prípade druhého opatrenia ide o bezplatné poskytovanie komplexných informácií pre odbornú a laickú verejnosť z oblasti kultúry. Pre naplnenie tohto zámeru zriadi rezort kultúry ***verejne prístupný portál Register kultúry***.

Široká dostupnosť internetu

Kvalitná a cenovo dostupná informačná a komunikačná infraštruktúra je základnou podmienkou informatizácie. Občania by mali mať prístup k širokopásmovému internetu buď doma, alebo na verejných miestach. Jednou z možností ako prispieť k poskytovaniu rýchleho a lacného internetu pre domácnosti je efektívnejšie využívanie moderných, optických, chrptových sietí, v ktorých štát má

väčšinový majetkový podiel a do ktorých vybudovania investovalnemale prostriedky. Realizačný návrh na sprístupnenie tejto siete vyplývajúci zo **štúdie využitia štruktúr existujúcich chrbtových sietí organizácií, v ktorých má štát väčšinový podiel** bude prvým krokom, aby v tejto oblasti došlo k pozitívnej zmene. Využitie takýchto infraštruktúr by mohlo napríklad významným spôsobom prispieť k zvyšovaniu konkurencie v miestnych prístupových vedeniach alebo k vyriešeniu dostupnosti širokopásmového pripojenia pre verejnú správu v regiónoch.

Prístup k internetu na verejných miestach je priamo podporovaný aj dvoma ďalšími opatreniami. Prvým je už spomínaný **projekt digitálneho štúrovstva na školách**, v rámci ktorého môžu základné a stredné požiadať o finančné prostriedky na verejné sprístupnenie počítačov pripojených na internet. Druhým krokom je **program elektronizácie knižníc**, v rámci ktorého je potrebné zabezpečiť pre všetky knižnice pripojenie na širokopásmový internet. Zámerom je vytvoriť modernú a lacnú alternatívnu sieť niekoľkých tisícok verejných prístupových miest na internet po celom Slovensku prostredníctvom verejných, vedeckých mestských a obecných knižníc. Budovaním národných digitálnych knižníc a systémov elektronického publikovania sa zároveň zlepši a skvalitní prístup k internetu.

IV.4 Akčné plány vs. Integrované usmernenia

Tabuľka pripojená v prílohe poskytuje prehľad o tom, do akej miery pokrývajú akčné plány Stratégie konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 schválené Integrované usmernenia EÚ.

V. Prílohy

1. Integrované usmernenia EÚ a korešpondujúce plánované opatrenia SR

Integrované usmernenia EÚ a korešpondujúce plánované opatrenia SR			
Usmernenie no.	Hlavný cieľ usmernenia (v zátvorke sú uvedené súvisiace usmernenia)	Priority	Plánované opatrenia SR (KP - Aktualizovaný Konvergenčný program SR na roky 2004-2010, LS - Stratégia konkurencieschopnosti SR do roku 2010, AP - Akčný plán*)
<i>Makro</i>			
1	Zabezpečiť ekonomickú stabilitu pre udržateľný rast (6)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ v súlade s Konvergenčným programom zabezpečiť strednodobé fiškálne politiky a vyvarovať sa procyklickým fiškálnym politikám ▫ upraviť deficity, u ktorých je riziko, že budú neudržateľné 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ znížiť schodok verejných financií pod úroveň 3 % z HDP v roku 2006 (bez vplyvu zavedenia druhého piliera dôchodkovej reformy) (KP, str. 4) ▫ do roku 2010 dosiahnuť dlhodobú udržateľnosť verejných financií (KP, str. 4) ▫ opatrenia zvyšujúce v budúcnosti efektivitu automatických stabilizátorov (KP, str. 5)
2	Zaručiť ekonomickú a fiškálnu stabilitu ako základ pre zvýšenie zamestnanosti (17, 4, 18, 20)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ podniknúť uspokojivý pokrok pri znižovaní vládneho dlhu ▫ zreformovať a posilniť dôchodkový, sociálny a zdravotný systém ▫ zvýšiť participáciu na trhu práce hlavne u žien a starších pracovníkov a presadzovať celoživotný prístup k práci na zvýšenie odpracovaných hodín 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ nominálny pokles rizikových štátnych záruk (KP, str. 26) ▫ použitie príjmov z privatizácie predovšetkým na zníženie verejného dlhu (KP, str. 26) ▫ prebiehajúca reforma dôchodkového, sociálneho a zdravotného systému ▫ dlhodobá populačná politika (AP 1.17) ▫ znížiť štrukturálnu mieru registrovanej nezamestnanosti do roku 2010 pod úroveň 10 % (KP, str. 4) ▫ podpora tzv. štartovacích bytov a sociálneho bývania (AP 1.14) ▫ zvýšenie účinnosti programov vzdelávania a prípravy pre trh práce uchádzačov o zamestnanie (AP 1.15)

3	Podporovať efektívnu alokáciu zdrojov orientovanú na rast a zamestnanosť (11)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ presmerovať verejné výdavky na kategórie podporujúce rast ▫ adaptovať štruktúru daní pre posilnenie rastového potenciálu ▫ zabezpečiť mechanizmy na zhodnotenie prepojenia medzi verejnými výdavkami a dosiahnutím vytýčených cieľov ▫ zabezpečiť celkovú koherentnosť reformných opatrení 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zníženie daňového a odvodového zaťaženia (AP 4.3) ▫ pri zostavovaní rozpočtov verejnej správy musí dôjsť k dostatočnému navyšovaniu verejných financií na prioritné oblasti a zároveň k znižovaniu výdavkov v iných oblastiach (LS, str. 3) ▫ reforma daňového systému ▫ podporovať verejné ciele (konkurencieschopnosť SR) prostredníctvom cielených verejných výdavkov a nie daňových zvýhodnení (zachová sa teda transparentná a neutrálna daňová politika) (LS, str.5) ▫ ▫ Lisabonská stratégia musí byť plne premietnutá do všetkých ostatných dokumentov a iniciatív vlády a pre toto obdobie, pričom tie by s ňou mali byť plne kompatibilné a prispievať k jej napĺňaniu (LS, str. 3)
4	Zabezpečiť, aby vývoj miezd prispel k makroekonomickej stabilite a rastu (21)	▫ stimulovať správne rámcové podmienky pre systémy na vyjednávanie miezd	▫ reforma trhu práce
5	Podporovať väčšiu koherentnosť medzi makroekonomickými politikami, štrukturálnymi politikami a politikami zamestnanosti (20, 18)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zavádzať reformy pre trhy práce a produktov ▫ zvyšovať flexibilitu, mobilitu výrobných faktorov, a prispôbavosť kapacity na trhu práce a produktov globalizácii, technologickému pokroku, posunu dopytu a cyklickým zmenám ▫ obnoviť impulz pre daňové reformy a reformy systémov sociálneho zabezpečenia ▫ zvýšenie prispôbivosti trhu práce ▫ zlepšiť zamestnateľnosť investovaním do ľudských zdrojov 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ reformy trhu práce a daňového systému ▫ neodrádzať jednotlivca sociálnou politikou od aktivity a tvorivej činnosti (LS, str. 6) ▫ udržiavať flexibilný trh práce (LS, str. 6) ▫ ▫ ▫
6	Prispieť k dynamickej a dobre fungujúcej EMU <i>Mikro</i>	▫	▫ Konkretizácia Stratégie prijatia eura
7	Zvýšiť a zlepšiť investície do V&V zvlášť v súkromnom podnikaní	<ul style="list-style-type: none"> ▫ dosiahnuť level 3 % HDP do roku 2010 so stanovením prechodných cieľov ▫ zlepšiť podmienky a zabezpečiť dostatočne konkurenčné a atraktívne prostredie pre podnikanie podnikov 	▫

	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zvýšiť objem efektívnych a účinných verejných výdavkov na V&V a rozvíjaním „PPPs“ 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ vytvorenie kvalitnej centrálnej štátnej agentúry na podporu výskumu a vývoja (AP 2.1) ▫ vypracovanie dlhodobého zámeru štátnej vednej a technickej politiky (AP 2.2) ▫ vypracovanie systému hodnotenia výstupov kvality vedy a výskumu (AP 2.3) ▫ návrh nového systému štátnych programov na podporu výskumu a vývoja (AP 2.4) ▫ nástroj na podporu medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce a uľahčenie čerpania finančných zdrojov EU na výskum a vývoj (AP 2.8) ▫ podpora národných centier excelentnosti (AP 2.7) 	
	<ul style="list-style-type: none"> ▫ rozvíjať a posilniť centrá excelencie vo výchovných a výskumných inštitúciách, resp. vytvoriť nové; zároveň zlepšovať spoluprácu a transfer technológií medzi verejným výskumným ústavom a súkromnými podnikmi ▫ vyvíjať a zlepšiť používanie stimulov pre investovanie do súkromného V&V ▫ modernizovať manažment výskumných ústavov a univerzít ▫ zabezpečiť dostatočnú ponuku kvalifikovaných výskumníkov ▫ 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ ▫ ▫ systém podpory doktorandov a post-doktorandov (AP 2.5) ▫ systém podpory mobilít ľudských zdrojov v oblasti V&V (AP 2.6) 	
8	Napomáhať všetkým formám inovácií	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zlepšiť služby pre podporu inovácií, najmä pre ich rozšírenie a technologický transfer ▫ vytvoriť a rozvíjať inovačné centrá, siete a inkubátory spojením univerzít, výskumných inštitúcií a podnikov, a to na regionálnej i miestnej úrovni ▫ podporiť medzinárodný transfer vedomostí vrátane z PZI ▫ podporiť verejné obstarávanie inovatívnych produktov a služieb 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ centrálny informačný portál pre oblasť vedy, výskumu a inovácií (AP 2.10) ▫ komplexný systém podpory inovatívnych firiem a inovačných aktivít v súkromnej sfére (AP 2.11) ▫ vytvorenie modernej legislatívy pre oblasť inovácií (AP 2.12) ▫ podpora technologických inkubátorov zameraných na inovatívne firmy (AP 2.13) ▫ ▫

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ zlepšiť prístup k domácim a zahraničným financiám ▫ zabezpečiť efektívne a dostupné prostriedky pre uplatnenie vlastníckych práv 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ verejný podporný nástroj na zlepšenie ponuky rizikového kapitálu pre inovatívne firmy v ranom štádiu ich činnosti (AP 2.14) ▫
9	Napomáhať rozšíreniu a efektívnemu využívaniu IKT a budovať informačnú spoločnosť plne prístupnú pre všetkých (21)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ podporiť rozšírenie využívania IKT vo verejných službách, malom a strednom podnikaní a v domácnostiach ▫ vytvoriť nevyhnutný rámec pre zmeny súvisiace s organizáciou práce v ekonomike 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ procesný, organizačný a informačný model služieb verejnej správy (AP 3.1) ▫ Európsky počítačový vodičský preukaz pre štátnych zamestnancov (ECDL) (AP 3.2) ▫ spolupráca pri tvorbe návrhu legislatívneho zámeru zákona o základných registroch verejnej správy (AP 3.4) ▫ návrh riešenia elektronického spoplatnenia správnych poplatkov za e-služby (AP 3.5) ▫ zvyšovanie používania elektronického podpisu v inštitúciách verejnej správy ako podpora podnikateľského prostredia a informatizácie verejnej správy (AP 3.6) ▫ zavedenie identifikátora pre komunikáciu medzi informačnými systémami verejnej správy a vytvorenie jednoznačného identifikátora obyvateľa z rodného čísla (AP 3.7) ▫ vytvorenie systému elektronickej výmeny dát medzi registrami (AP 3.8) ▫ poskytovanie informácií z referenčného registra obyvateľov SR a z databázy dokladov SR oprávneným subjektom (AP 3.9) ▫ zavedenie občianskeho preukazu s čipovou kartou a zaručeným elektronickým podpisom (AP 3.10) ▫ ústredný portál verejnej správy - vstupný bod (AP 3.11) ▫ voľný informačný prístup do katastra (AP 3.12) ▫ digitálna vláda (AP 3.13) ▫ program elektronickej knihnice (AP 3.15) ▫ digitálne štúrovstvo na školách (AP 3.16) ▫ mapovanie stavu digitálnej gramotnosti a adaptability obyvateľstva na IKT (AP 3.17) ▫

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ presadzovať silnú európsku priemyselnú účasť v kľúčových segmentoch IKT ▫ podporiť rozvoj silného "content" priemyslu (podnikov vlastniacich média a poskytujúcich služby v tejto oblasti), priemyslu zameraného na IKT a tiež rozvoj dobre fungujúceho trhu ▫ zaistiť bezpečnosť sietí a informácií 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ ▫ verejne prístupný portál Register kultúry (AP 3.18) ▫ zavedenie indentifikátora pre komunikáciu medzi informačnými systémami verejnej správy a vytvorenie jednoznačného identifikátora obyvateľa z rodného čísla (AP 3.7) ▫ procesný, organizačný a informačný model služieb verejnej správy zavedenie občianskeho preukazu s čipovou kartou a zaručeným elektronickým podpisom (AP 3.10) ▫ ústredný portál verejnej správy - vstupný bod (AP 3.11) ▫ štúdia využitia štruktúr existujúcich chrbtových sietí organizácií, v ktorých má štát väčšinový podiel (AP 3.3) ▫ program elektronizácie knižníc (AP 3.15) ▫ digitálne štúrovstvo na školách (AP 3.16)
10	Posilniť konkurenčné výhody svojej priemyselnej základne (20)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ podporovať rozmiestnenie širokopásmových sietí vrátane regiónov s nízkou úrovňou služieb ▫ identifikovať pridanú hodnotu a faktory konkurencieschopnosti v kľúčových priemyselných odvetviach a reagovať na výzvy globalizácie ▫ vyvíjať nové technológie a trhy 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ MH ▫ MH
11	Stimulovať udržateľné využívanie zdrojov a posilniť synergiu medzi ochranou životného prostredia a rastom (3)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ vyvíjať udržateľné energii zahŕňajúc obnoviteľné prispieť k rýchlemu rozšíreniu environmentálne priateľských a eko-efektívnych technológií 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ rozvoj podnikania v oblasti obnoviteľných zdrojov energie (AP 4.9) ▫ znižovanie energetickej náročnosti a zmena palivovej základne u zdrojov energie s dôrazom na nízkoemisné a obnoviteľné zdroje; ▫ zvýšenie podielu separovaných a zhodnocovaných odpadov, zavedenie recyklovateľných a biologicky rozložiteľných obalov, recyklovanie komponentov v elektropriemysle; ▫ presadzovanie environmentálnej výrobkovej politiky; ▫ pomoc organizáciám v oblasti zlepšovania environmentálneho správania sa ▫ vypracovať zákon o obnoviteľných zdrojoch energie

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ podpora výskumu a poradenstva v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie ▫ analyzovať možnosti environmentálnych daní 	
	<ul style="list-style-type: none"> ▫ podporiť vývoj prostriedkov pre internalizáciu vonkajších environmentálnych nákladov a izolovať ekonomický rast od environmentálnych degradácií (v súlade so súčasnou EU legislatívou a ETAPom) ▫ zastaviť stratu biologickej diverzity 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ trvalo udržateľné využívanie vôd, vodných ekosystémov a ostatných prírodných obnoviteľných a neobnoviteľných zdrojov; ▫ vypracovanie Vodného plánu Slovenska a plánov manažmentov povodí; ▫ spracovanie programov starostlivosti o národné parky, CHKO, CHVÚ a územia európskeho významu; ▫ spracovanie Aktualizovaného akčného plánu na ochranu biodiverzity pre roky 2003-2010; ▫ realizovať „Adaptačné opatrenia v pôdohospodárstve SR na klimatickú zmenu.“ ▫ uplatňovanie mechanizmu obchodovania s emisiami skleníkových plynov; ▫ zníženie spotreby látok, poškodzujúcich ozónovú vrstvu Zeme; ▫ budovanie kvalitnej a úplnej environmentálnej infraštruktúry; ▫ spracovanie plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií po roku 2005; ▫ obmedzenie nepriaznivých vplyvov na odtokové pomery v povodiach; ▫ zmapovanie, klasifikácia a informačný systém environmentálnych záťaží 	
	▫ pokračovať v boji proti klimatickým zmenám		
12	Rozšíriť a prehĺbiť vnútorný trh (20)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ urýchliť transpozíciu direktív vnútorného trhu ▫ prísnejšie a lepšie presadzovať legislatívu vnútorného trhu ▫ eliminovať zostávajúce prekážky v cezhraničných aktivitách ▫ efektívne využívať pravidlá EÚ pre verejné obstarávanie ▫ podporovať plne akcieschopný vnútorný trh služieb zachovaním európskeho sociálneho modelu 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ ▫ ▫ ▫ elektronické verejné obstarávanie (e-procurement) (AP 4.5) ▫

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ urýchliť integráciu finančného trhu implementáciou a presadzovaním Akčného plánu finančných služieb 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ vytvorenie podmienok pre vznik regionálnej stredoeurópskej burzy cenných papierov (AP 4.6)
13	Zabezpečiť otvorené a konkurenčné trhy v rámci Európy a mimo Európy, profitovať z výhod globalizácie	<ul style="list-style-type: none"> ▫ odstrániť regulačné, obchodné a iné bariéry, ktoré nadmieru bránia konkurencieschopnosti ▫ efektívnejšie presadzovať politiku konkurencieschopnosti ▫ selektívne skúmať trhy ▫ redukovať štátnu pomoc, ktorá deformuje hospodársku súťaž ▫ presmerovať pomoc v prospech určitých horizontálnych cieľov ako výskum, inovácie a optimalizácie ľudského kapitálu a ochrana životného prostredia ▫ podporiť vonkajšiu otvorenosť trhu aj v multilaterálnom kontexte ▫ úplne implementovať schválené opatrenia pre otvorenie sieťových odvetví konkurencii 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ identifikácia a odstránenie legislatívnych prekážok v oblasti kapitálového trhu (AP 4.7) ▫ systém hodnotenia dopadu právnych predpisov – RIA (Regulatory Impact Assessment) (AP 4.4) ▫ ▫ ▫ stransparentnenie štátnej pomoci (AP 4.10) ▫ ▫ ▫ identifikácia a odstránenie bariér skutočného otvorenia trhu s energiou (AP 4.8)
14	Vytvoriť konkurenčnejšie podnikateľské prostredie a podporiť súkromnú iniciatívu prostredníctvom lepšej regulácie,	<ul style="list-style-type: none"> ▫ redukovať administratívne bariéry, ktoré ovplyvňujú podniky ▫ zlepšiť kvalitu existujúcich a nových regulačných opatrení ▫ nabádať podniky k sociálnej zodpovednosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ komplexný audit prekážok v podnikaní na Slovensku (AP 4.1) ▫ zlepšenie podmienok pre efektívne vymáhanie práva (AP 4.2) ▫ systém hodnotenia dopadu právnych predpisov – RIA (Regulatory Impact Assessment) (AP 4.4) ▫
15	Presadzovať vyššiu podnikateľskú kultúru a vytvoriť „chápavé“ prostredie pre malé a stredné podnikanie (3, 8, 22, 23)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zlepšiť prístup podnikov k financiám ▫ posilniť ekonomické stimuly vrátane zjednodušenia daňového systému a redukcie nemzdových nákladov na prácu ▫ posilniť inovačný potenciál MSP 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ identifikácia a odstránenie legislatívnych prekážok v oblasti kapitálového trhu (AP 4.7) ▫ vytvorenie podmienok pre vznik regionálnej stredoeurópskej burzy cenných papierov (AP 4.6) ▫ zníženie daňového a odvodového zaťaženia (AP 4.3) ▫ komplexný systém podpory inovatívnych firiem a inovačných aktivít v súkromnej sfére (AP 2.11) ▫ vytvorenie modernej legislatívy pre oblasť inovácií (AP 2.12) ▫ podpora technologických inkubátorov zameraných na inovatívne firmy (AP 2.13)

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ verejný podporný nástroj na zlepšenie ponuky rizikového kapitálu pre inovatívne firmy v ranom štádiu ich činnosti (AP 2.14) ▫ zlepšenie informačnej infraštruktúry v oblasti podnikania (AP 4.11) 	
		<ul style="list-style-type: none"> ▫ poskytnúť relevantné podporné služby ako napr. one-stop kontaktné miesta a stimulovať národné siete pre podporu podnikania 	
16	Rozšíriť, zdokonaľiť a prepojiť Európsku infraštruktúru a dokončiť prioritné cezhraničné projekty s konkrétnym cieľom dosiahnuť vyššiu integráciu národných trhov v rámci rozšírenej Európy (9)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ z hľadiska zdrojov vyvinúť adekvátne podmienky pre efektívnu dopravu, energiu a IKT infraštruktúru (prioritne TEN projekty) ▫ podporovať vývoj a zavádzať public-private-partnership ▫ zväziť možnosti primeraných systémov oceňovania infraštruktúry 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ ▫ ▫
<i>Zamestnanosť</i>			
17	Implementovať politiky zamestnanosti zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti, zvyšovanie kvality a produktivity v práci a posilnenie sociálnej a teritoriálnej kohézie	<ul style="list-style-type: none"> ▫ dosiahnuť v EÚ do roku 2010 celkovú priemernú zamestnanosť vo výške 70 % (60 % zamestnanosť u žien, 50 % u starších ľudí) 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Znížiť štrukturálnu mieru registrovanej nezamestnanosti do roku 2010 pod úroveň 10 % (KP, str. 4)
18	Presadzovať celoživotný prístup k práci (2)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zredukovať nezamestnanosť mladých ▫ zvýšiť participáciu žien a znížiť rozdiely medzi pohlaviami v oblasti zamestnanosti, nezamestnanosti a miezd ▫ podporiť lepšie zosúladenie pracovného a súkromného života a zabezpečiť dostupnú starostlivosť o deti a ostatné osoby odkázané na starostlivosť ▫ podporiť aktívne starnutie 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zvýšenie účinnosti programov vzdelávania a prípravy pre trh práce uchádzačov o zamestnanie (AP 1.15) ▫ ▫ dlhodobá populačná politika (AP 1.17) ▫ programy vzdelávania šité na mieru individuálnych potrieb uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie pre vekovú skupinu nad 50 rokov ▫ programy vzdelávania starších zamestnancov s cieľom prispôsobiť ich zručnosti spoločnosti založenej na vedomostiach a predchádzať ich nadbytočnosti ▫ predlžovanie veku odchodu do dôchodku ▫ zavádzanie a realizácia nových motivačných opatrení, ktoré výrazne znižujú atraktivitu odchodu do predčasného dôchodku ako aj podporujú zotrvanie starších pracovníkov na trhu práce (možnosť pracovať a zároveň poberať dôchodok)
		<ul style="list-style-type: none"> ▫ modernizovať dôchodkové a zdravotné systémy 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ reformy dôchodkového a zdravotného systému
19	Zaistiť inkluzívne trhy práce, zlepšiť atraktivnosť	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zaviesť aktívne a preventívne opatrenia na trhu práce 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ reforma trhu práce

	práce a zabezpečiť, aby sa ľuďom hľadajúcim si prácu (zahŕňajúc postihnutých a nečinných ľudí) vyplatilo pracovať	<ul style="list-style-type: none"> ▫ priebežne monitorovať stimuly a prekážky, ktoré sú výsledkom daňových a sociálnych systémov ▫ vyvíjať nové zdroje zamestnania v sektore služieb 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zníženie daňového a odvodového zaťaženia (AP 4.3) ▫ ďalšie zjednodušenie regulačného a administratívneho bremena zamestnávania ako aj samozamestnávania
20	Zlepšiť uspokojovanie potrieb trhu práce	<ul style="list-style-type: none"> ▫ modernizovať a posilniť inštitúcie trhu práce ▫ odstrániť zábrany mobility pracujúcich v Európe v rámci Zmlúv ▫ lepšie predvídať zručnosti, ktoré bude potrebovať trh práce, a nedostatok pracovných síl na trhu práce ▫ primerane sa vyrovnávať s ekonomickou migráciou 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zvýšenie účinnosti programov vzdelávania a prípravy pre trh práce uchádzačov o zamestnanie (AP 1.15) ▫ národný štipendijný program na podporu mobilít študentov, doktorandov a pedagogicko-vedeckých pracovníkov (AP 1.11) ▫ posilnenie a zlepšenie vzdelávania v oblasti cudzích jazykov na všetkých stupňoch škôl (AP 1.3)
21	Podporiť flexibilitu spojenú s istotou zamestnanosti a znížiť segmentáciu, pričom by mali zohrávať patričnú úlohu sociálni partneri (5)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ prispôbiť legislatívu trhu práce a revidovať zmluvné úpravy a pracovný čas tam, kde je to potrebné ▫ zaoberať sa problematikou práce na čierno ▫ lepšie predvídať a pozitívne riadiť zmeny súvisiace hlavne s otvorením obchodu ▫ presadzovať a rozširovať inovatívne a prispôsobivé formy pracovnej organizácie s cieľom zlepšovať kvalitu a produktivitu práce ▫ podporovať prechod medzi zamestnaniami (školenia, živnostenská činnosť, zakladanie firiem a geografická mobilita) 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zlepšiť a zjednodušiť ochranu zdravia zamestnancov pri práci (AP 1.16) ▫ zákon o nelegálnej práci schválený v apríli 2005 ▫ ďalšie pokračovanie v úspešných kontrolách NIP a úradov práce, sociálnych vecí s rodiny na odhaľovanie nelegálneho zamestnávania ▫ podpora tzv. štartovacích bytov a sociálneho bývania (AP 1.14)
22	Zabezpečiť vývoj nákladov práce a mechanizmus na vyjednávanie miezd, aby boli konformné s cieľom zvyšovania zamestnanosti (4)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ podnecovať sociálnych partnerov v rámci ich vlastných oblastí zodpovednosti, aby stanovili správny rámec pre vyjednávanie miezd, ktorý zohľadní výzvy spojené s produktivitou a trhom práce ▫ preskúmať vplyv nemzdových nákladov na prácu na zamestnanosť a upraviť ich štruktúru tak, kde je to vhodné 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Zákonník práce schválený v roku 2003 zrušil všetky kogentné ustanovenia v oblasti odmeňovania práce a preniesol vyjednávanie o mzdách na sociálnych partnerov na podnikovej úrovni. Zákonník práce stanovuje len rámec pre rokovanie, ktorý chráni samotných zamestnancov stanovením minimálnych štandardov, ktoré musia byť zachované ▫ zníženie daňového a odvodového zaťaženia (AP 4.3)
23	Zväčšiť a zlepšiť investície do ľudského kapitálu (7)	<ul style="list-style-type: none"> ▫ uľahčiť prístup k stredoškolskému a vysokoškolskému štúdiu prostredníctvom inkluzívnych politík v oblasti vzdelania a školení 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ sociálne štipendiá a dotácie na stravu a školské pomôcky cieleňé na deti z rodín v hmotnej núdzi; cieľ: umožniť im rovnakú šancu vzdelávať sa

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ výrazne znížiť počet tých, ktorý predčasne opustia školu ▫ zabezpečiť pre všetkých ľudí efektívne stratégie celoživotného vzdelávania 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ dotačný program na zriadenie MŠ v chudobných obciach s pozitívnym demografickým vývojom (AP 1.7) ▫ zvýšenie počtu asistentov učiteľa a špeciálnych pedagógov (AP 1.8) ▫ vypracovanie stratégie celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva a ich schválenie vládou SR a vytvorenie a implementácia národného programu pre učiace sa regióny (AP 1.2)
24	Prispôsobiť systém vzdelávania a výchovy s ohľadom na nové požiadavky v oblasti zručností	<ul style="list-style-type: none"> ▫ zvýšiť a zabezpečiť a atraktivnosť, otvorenosť a kvalitu vzdelania a výchovy, rozšíriť ponuku možností vzdelania a výchovy a zabezpečiť flexibilné prístupy výučby a možnosti pre mobilitu študentov a štážistov ▫ uľahčiť a diverzifikovať prístup k vzdelaniu pre všetkých ▫ reagovať na nové potreby týkajúce sa zamestnania, kľúčové schopnosti a budúce požiadavky na zručnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ vypracovanie návrhu nového školského zákona a jeho predloženie na rokovanie NR SR (AP 1.1) ▫ nové motivačné prvky v oblasti kvality a viaczdrojového financovania pri rozpise dotácii zo štátneho rozpočtu na verejné vysoké školy (AP 1.9) ▫ spustenie komplexnej akreditácie VŠ a podpora nezávislých evaluačných aktivít (AP 1.10) ▫ národný štipendijný program na podporu mobility študentov, doktorandov a pedagogicko-vedeckých pracovníkov (AP 1.11) ▫ implementácia nového systému sociálnej podpory študentov (AP 1.13) ▫ posilnenie a zlepšenie vzdelávania v oblasti cudzích jazykov na všetkých stupňoch škôl (AP 1.3) ▫ podpora využívania informačných a komunikačných technológií vo vyučovacom procese (AP 1.4)

* 1. vzdelanie a zamestnanosť, 2. veda, výskum a inovácie, 3. informačná spoločnosť, 4. podnikateľské prostredie; druhé číslo indikuje špecifickú úlohu

2. Štrukturálne indikátory

Predložený súbor indikátorov nadväzuje na prioritné oblasti Lisabonskej stratégie SR a tým aj Národného programu reforiem, ktorými sú **informačná spoločnosť, veda, výskum a inovácie, podnikateľské prostredie, vzdelávanie a zamestnanosť**.

Cieľom sústavy štrukturálnych indikátorov je kvantitatívne hodnotenie pokroku dosiahnutého pri realizácii zámerov a cieľov vytýčených v rámci Lisabonskej stratégie Slovenska. Hodnotenie pokroku v danej oblasti sa bude opierať o časový vývoj indikátorov a o porovnanie dosiahnutých hodnôt s priemernou úrovňou indikátorov v EÚ i OECD.

Sústava ukazovateľov je zameraná nielen na priebežné hodnotenie vývoja ex post, ale jej ambíciou je plniť aj stimulačnú funkciu v procese približovania ekonomiky Slovenska k úrovni vyspelých krajín. Pre nastávajúce roky budú pre jednotlivé ukazovatele stanovené cieľové hodnoty, ktoré budú nastavené tak, aby ich plnenie zabezpečilo postupnú a reálne dosiahnuteľnú mieru konvergencie s úrovňou EÚ.

Prehľad vývoja vybraných ukazovateľov v rokoch 2001 až 2005 poskytuje nasledujúca tabuľka:

Súbor sledovaných indikátorov						
Tvorba pridanej hodnoty		2001	2002	2003	2004	2005
Produktivita práce na zamestnanca HDP na zamestnanca/PPP; EU25=100	EU25	100,0	100,0	100,0	100,0	-
	SK	56,1	59,1	59,0	59,4	-
<i>Produktivita práce na odpracovanú hodinu</i> HDP na odpracovanú hodinu/PPP; EU15=100	EU25	100,0	100,0	100,0	-	-
	SK	45,8	49,4	50,7	-	-
1 Informačná spoločnosť						
2001		2002	2003	2004	2005	
1.1 Širokopásmové pripojenie na internet Percentuálny podiel počtu pripojení na širokopásmový internet na celkovej populácii	EU25	-	-	-	6,5	-
	SK	-	-	-	0,4	-
1.2 E-government Dostupnosť 20 verejných služieb prostredníctvom internetu	EU25	-	-	-	41,0	-
	SK	-	-	-	15,0	-
1.3 Informačná gramotnosť Pripravovaný prieskum Inštitútu pre verejné otázky	EU25	-	-	-	-	-
	SK	-	-	-	-	-
2 Veda, výskum a inovácie						
2001		2002	2003	2004	2005	
2.1 Výdavky na výskum a vývoj z podnikateľských zdrojov Vyjadrené v % HDP	EU25	1,06	-	-	-	-
	SK	0,36	0,31	0,26	-	-
2.2 Relatívny citačný index * Podiel priemerného počtu citácií pripadajúcich na publikáciu danej krajiny a priemerného počtu citácií pripadajúcich na publikáciu svetovej databázy	EU15	-	-	1,07	-	-
	SK	-	-	0,56	-	-
2.3 EPO patenty Prihlášky patentov na Európskom patentovom úrade na milión obyvateľov	EU25	141,96	133,59	-	-	-
	SK	7,05	4,27	-	-	-
2.4 Investície do rizikového kapitálu – celkovo Vyjadrené v % HDP	EU15	0,144	0,110	0,109	-	-
	SK	0,037	0,011	0,010	-	-
2.5 Summary Innovation Index The European TrendChart on Innovation (min. 0 - max. 1)	EU25	-	-	-	0,406	-
	SK	-	-	-	0,243	-

* uvedený údaj je priemerom za obdobie 1999-2003

3 Vzdelávanie a zamestnanosť		2001	2002	2003	2004	2005
3.1 Stredoškolsky vzdelaná mládež	EU25	76,2	76,5	76,5	76,7	-
Percento populácie vo veku 20-24 rokov, ktoré ukončilo prinajmenšom stredoškolské vzdelanie	SK	94,4	94,0	94,1	91,3	-
3.2 Úspešnosť maturantov v cudzom jazyku	EU25	-	-	-	-	-
Vážený priemer všetkých jazykov a levelov	SK	-	-	-	56,64	-
3.3 Vysokoškolsky vzdelaná populácia	EU25	-	-	-	-	-
Podiel absolventov vysokoškolského a doktorandského štúdia vo veku 20-29 rokov na 1000 obyv. rovnakej vekovej skupiny	SK	25,6	26,3	29,0	-	-
3.4 Celoživotné vzdelávanie	EU25	7,8	7,9	9,2	9,9	-
Participácia dospelých populácie od 25 do 64 rokov na vzdelávaní	SK	-	9,0	4,8	4,6	-
3.5 PISA Index	OECD	-	-	1492	-	-
Zahŕňa čítanie, znalosti vedy a matematiky u 14 a 15 ročných	SK	-	-	1462	-	-
3.6 Výdavky na vysokoškolského študenta	EU25	39	-	-	-	-
Celkové výdavky na vysokoškolské vzdelávacie inštitúcie (HDP per capita)	SK	49	-	-	-	-
3.7 Vysokoškolský absolventi vedy a techniky	EU25	11,0	11,4	12,2	-	-
Podiel vysokoškolských absolventov vedy a techniky na 1000 obyvateľov vo veku 20-29 rokov	SK	7,5	7,8	8,3	-	-
3.8 Nízka schopnosť čítania žiakov	EU25	-	-	19,8	-	-
Podiel 15-ročných s nízkou schopnosťou čítať	SK	-	-	24,9	-	-
3.9 Celková miera zamestnanosti	EU25	62,8	62,8	62,9	63,3	-
Zamestnaní vo veku 15-64 rokov ako podiel populácie rovnakej vekovej skupiny	SK	56,8	56,8	57,7	57,0	-
3.10 Miera nezamestnanosti vysokoškolsky vzdelaných	EU25	3,9	4,2	4,6	-	-
Populácia vo veku 25-59 rokov	SK	4,5	3,1	3,2	4,9	-
3.11 Daňovo-odvodové zaťaženie nízkopríjmových skupín	EU25	37,2	37,1	37,4	36,4	-
Daňový klin pracovných nákladov	SK	40,4	40,1	40,3	38,8	-
3.12 Priemerný vek odchodu z pracovnej sily – celkový	EU25	59,9	60,4	61,0	-	-
Vážený pravdepodobnosťou odchodu z trhu práce	SK	57,5	57,5	57,8	-	-
3.13 Počet žiakov pripadajúcich na jeden počítač	ZŠ	-	-	-	-	24,5
	SŠ	-	-	-	-	13,3
3.14 Žiaci, ktorí predčasne opustili školský systém	EU25	16,9	16,6	16,1	15,7	-
Percento populácie vo veku 18-24 rokov s najnižším vzdelaním, ktorá nepokračuje v ďalšom štúdiu	SK	-	5,6	4,9	7,1	-
3.15 Počet detí z oprávnenej populácie navštevujúcich MŠ	EU25	-	-	-	-	-
	SK	-	-	-	-	-
3.16 Miera dlhodobej nezamestnanosti	EU25	3,8	3,9	4,0	4,0	-
Nezamestnanosť dlhšia ako 12 mesiacov podľa VZPS	SK	11,4	12,2	11,4	11,7	-
3.17 Miera zamestnanosti matiek detí do 12 rokov	EU25	-	-	-	-	-
	SK	-	-	-	-	-
3.18 Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania	EU25	9,5	9,8	9,8	9,8	-
Percento detí vo veku 0-17 rokov žijúcich v domácnosti, kde nikto nepracuje	SK	9,3	12,1	11,8	12,8	-
3.19 Miera absolútnej chudoby	EU25	-	-	-	-	-
	SK	-	-	-	-	-
4 Podnikateľské prostredie		2001	2002	2003	2004	2005
4.1 Doing Business Index	OECD	-	-	-	-	100,0
OECD=100, menšia hodnota indikátora je lepšia	SK	-	-	-	-	201,1
4.2 Čistý prírastok podnikov	EU25	0,19	-	-	-	-
Rozdiel podielov novovzniknutých a zaniknutých podnikov	SK	-	-	-	-	-
4.3 Miera prežitia podnikov	EU25	-	-	-	-	-

Podiel podnikov pokračujúcich vo svojej činnosti	SK	-	89,36	-	-	-
4.4 Index legislatívneho a regulačného prostredia	SK	100,25	98,08	98,60	100,62	103,21
Subindex Indexu podnikateľského prostredia - PAS						<i>*2001:1en 3.a 4.Q.,; 2005:1en 1.a 2.Q</i>
4.5 Ceny telekomunikačných služieb	EU25	116,75	113,92	113,24	108,85	-
Ceny v Euro; PPP, bez DPH	SK	181,21	203,67	195,79	194,83	-
4.6 Index cien - Energia	EU25	-	-	-	100,00	110,99
Plyn a elektrická energia; PPP, bez DPH, EU25 2004=100	SK	-	-	-	211,48	209,90

Zdroj: Eurostat, OECD, Svetová banka, European TrendChart on Innovation, ŠÚ SR, Podnikateľská aliancia Slovenska, MŠ SR